

ΒΙΟΣ - ΒΕΛΗΣΙΣ ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΙ ΔΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΔΓΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

«Ἐν ὅποιος λέγει τά διδάγματα τῶν ἁγίων Γραφῶν καί τῶν ἁγίων Πατέρων προκαλεῖ σχίσμα στήν Ἐκκλησία, ὅποιος διαγράφει τά διδάγματα τῶν Πατέρων τί θά φανεῖ πῶς προξενεῖ στήν Ἐκκλησία, πού χωρίς αὐτά δέν μπορεῖ νά σταθεῖ οὔτε αὐτό τό ἴδιο τό ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας; »

Τό παρόν τεῦχος ἀφιερώνεται εὐγνωμόνως στόν ἀδάμαντα τῆς Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας Ἁγιον Μάξιμον τόν Ὁμολογητήν, μέ τήν συμπλήρωση 1344 χρόνων ἀπό τήν εἰς Κύριον ἐκδημία του, πού ἔγινε τήν 13ῃ Αὐγούστου τοῦ 662 μ.Χ.

Θεσσαλονίκη, 2006

**Βίος, ἄθληση,
διωγμοί καί ἀγῶνες
τοῦ Ἁγίου Μαξίμου
τοῦ Ὁμολογητοῦ**

*«Τό ἅγιο Πνεῦμα μέ τό στόμα τοῦ Ἀποστόλου
ἀναθεματίζει ἀκόμα καί ἀγγέλους, ἄν δέχονται
ἄλλο νόμο ἀπό αὐτόν πού ἔχει κηρυχθεῖ»*

(Γαλ. 1, 8).

ΕΚΔΟΣΙΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΥΨΕΛΗΣ»
Σπαρτάκου 6, Συκιές 566 26 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310212659 - Fax: 2310207340

Ἀπολυτίκιον Ἁγ. Μαξίμου

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως

Θείου Πνεύματος, τῇ ἐπομβρία ρεῖθρα ἔβλυσας,
τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὑπερκοσμίων δογμάτων πανεύφημε· θε-
ολογῶν δέ τοῦ Λόγου τὴν κένωσιν, ὁμολογίας ἀγῶσι
διέλαμψας. Πάτερ Μάξιμε, Χριστόν τόν Θεόν ἰκέτευε,
δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερμάχῳ

Τόν τῆς Τριάδος ἐραστήν καί Μέγαν Μάξιμον,
τόν ἐκδιδάξαντα τρανώς πίστιν τὴν ἔνθεον, τοῦ δοξά-
ζειν τόν Χριστόν, φύσεσιν ἐν δύο, ἐνεργείαις τε διτ-
ταῖς ὡς καί θελήσεσιν, ἐπαξίως οἱ πιστοὶ ἀνευφημή-
σωμεν, ἀνακράζοντες· χαῖρε κήρυξ τῆς πίστεως.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις εὐσεβείας στήλη λαμπρά, καί θεολογίας,
ἐπιστήμων θεοειδῆς· χαίροις ὀρθοδόξων δογμάτων
μυστογράφε, Μάξιμε θεηγόρε, σοφίας τρόφιμε.

* * *

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τιμᾶται ἀπό τὴν
Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία τὴν 19ῃ Ἰανουαρίου καί 13ῃ
Αὐγούστου.

Σημείωμα ἐκδότου

Οἱ ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξος Κυψέλη» στήν προσπάθειά τους νά συντελέσουν στήν ἐδραίωση τῆς ὀρθόδοξου ὁμολογίας, κυκλοφοροῦν τό τεῦχος αὐτό πρός δόξαν τοῦ Τριαδικοῦ μας Θεοῦ καί τιμήν τοῦ Ὁσίου πατρός ἡμῶν Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

Ἐπειδή στίς πονηρές ἡμέρες μας ἐκτός ἀπό τοὺς πολλοὺς ἐξωτερικούς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὑπάρχουν καί πρόσωπα ἐντός τῆς Ἐκκλησίας τά ὁποῖα ἐργάζονται γιά τήν νόθευση καί παραχάραξη τῆς ἀμωμήτου Πίστεώς μας διά τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὁ βίος, ἡ ἄθληση, οἱ διωγμοί καί οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἁγίου Ὁμολογητοῦ Μαξίμου θά ἐνισχύση τήν παράταξη τῶν ὑπερμαχοῦντων διά τήν πιστή τήρηση τῶν ἱερῶν κανόνων καί τῆς ἀγιοπατερικῆς παρακαταθήκης τῶν θεοφόρων Πατέρων καί Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τά κείμενα πού ἀκολουθοῦν εἶναι σέ μετάφραση καί ἔχουν παρθεῖ ἀπό τοὺς τόμους 15B καί 15Γ τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ τῶν ἐκδόσεων «BYZANTION» τοῦ κ. Ἐλευθερίου Μερετάκη, Θεσσαλονίκη 1995, τόν ὁποῖον καί θερμῶς εὐχαριστοῦμε γιά τήν ἄδεια πού μέ προθυμία ἔδωσε γιά τό τεῦχος αὐτό.

Καλή μελέτη καί καλόν ἀγῶνα γιά τήν αἵματοποιημένη Ὁρθοδοξία, τήν ἀγία Πίστη τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Πατέρων μας.

Ὁ Ἅγιος Μάξιμος μᾶς νουθετεῖ

* ...καί περισσότερο ἀπ' ὅλα ἅς φυλάξομε καλύτερα τό μεγάλο καί πρῶτο φάρμακο, τήν σωτηρία μας, ἐνωῶ τήν καλή κληρονομία τῆς πίστεως, κάνοντας τήν ὁμολογία μας θαρραλέα μέ τήν ψυχή καί τό στόμα, ὅπως μᾶς δίδαξαν οἱ πατέρες μας....

* Ἡ φωτεινή διδασκαλία τῶν Ἁγίων Πατέρων δέν εἶναι ἐπιτρεπτόν νά ἐνωθεῖ μέ τίς γνῶμες τῶν ἀκαθάρτων αἵρετικῶν, ἢ νά σβήσει ἡ ἀλήθεια μέσα στό ψεῦδος, ἢ τό φῶς νά ἐξαφανισθεῖ στό σκοτάδι. Γιατί ἄν διαγράψουμε τούς θεοδίδακτους λόγους δέν θά μᾶς μείνει τίποτε νά προσκυνοῦμε.

* Νά μή δώσει ὁ Θεός, ὥστε, ἐκεῖνο πού ἔπραξα ὀρθά σύμφωνα μέ θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, νά πῶ ὅτι ἔγινε λανθασμένα.

* Δεῖξτε ἅγιοι Πατέρες ψυχραιμία καί πνευματική δύναμη, χωρίς νά παρεκκλίνετε δεξιά ἢ ἀριστερά ἀπό τούς ἀντίθετους καί τή διδασκαλία τους, ἀλλά μένετε σταθεροί στή βασιλική ὁδό καί νά σᾶς παιδαγωγεῖ ὁ ἴδιος αὐτός πού εἶπε, «*Ἐγώ εἶμαι ἡ ὁδός καί ἡ ζωή καί ἡ ἀλήθεια*» (Ἰωάν. 14, 6), «*μέ μία ψυχή καί τό ἴδιο φρόνημα*» (Φιλ. 4, 9), «*καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης θά εἶναι μαζί μέ ὄλους σας*» (Φιλ. 2, 2), κηρυττόμενος πάντοτε μ' εὐσέβεια καί λατρευόμενος ἀπό σᾶς μέ ἀγνότητα, ὁ ὁποῖος ὡς πέρας τῆς ἐδῶ μακαριστῆς πολιτείας σας θά σᾶς προσφέρει τόν ἑαυτό του ἐκεῖ ἀκόμα πιο μακάρια κληρονομία καί ἀνάπαυση, μαζί μέ τόν ὁποῖο στόν Πατέρα καί στό ἅγιο Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, τιμή, δύναμη καί προσκύνηση, τώρα καί πάντοτε καί στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΑΘΛΗΣΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ*

Α'. Όλων βέβαια ὁ βίος ὅσοι ἔζησαν σύμφωνα μέ τις ἐντολές τοῦ Θεοῦ εἶναι ὠφέλιμος καί χρήσιμος, γιατί μᾶς προτρέπει στήν ἀρετή καί μᾶς προετοιμάζει στή μίμηση τοῦ καλοῦ. Ὁ βίος ὅμως τοῦ θείου καί ὁμολογητοῦ Μαξίμου, ὅσο μέγάλος εἶναι καί περίλαμπρος στά μάτια ὄλων, τόσο πιά ἀποτελεσματικός εἶναι καί νά μᾶς ἀσκήσει στήν ἀνδρεία καί πιά διαφορετικός εἶναι ἀπό ὄλους στήν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς. Γιατί ὁ ἄνδρας ἐκεῖνος δέν εἶχε μόνο βίο ὑπερφυσικό, εἶχε καί λόγο εὐχάριστο καί ἀθληση γενναία καί ἀπαράμιλλη, ὥστε καί μόνο ἡ θύμησή του προκαλεῖ πολλή ἡδονή καί βάζει στή φιλόθεη ψυχή μέγαλο τόν ἔρωτα τῆς ἀρετῆς. Γι' αὐτό κι ὁ λόγος αὐτός πού πρόκειται νά διηγηθεῖ τήν ζωή του ἔχει σάν στόχο του πολύ σημαντικό νά φέρει μπροστά μας καί νά παραστήσει ἕνα ἕνα τά κατορθώματά του, ὥστε καί ὁ ἴδιος νά γίνει τερπνότερος θυμίζοντας αὐτά, ἀλλά καί στούς ἀκροατές νά προξενήσει μεγαλύτερη εὐχαρίστηση. Δέν ἔχει ὅμως τόν τρόπο οὔτε νά τά περιλάβει ὅλα

* Ἀπό τίς πατερικές ἐκδόσεις «ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ» τοῦ κ. Ἐλευθερίου Μερετάκη, σειρά ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ, τόμος 15Γ τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Θεσσαλονίκη 1995.

στό σύνολό τους οὔτε καί σέ ὅποια θά μπορέσει νά περιλάβει ν' ἀποδώσει τόν ἔπαινο πού τούς ὀφείλεται, γιατί καί οἱ παραμικρές πράξεις του εἶναι ἄξιες θαυμασμοῦ ἀνώτερου ἀπό τή δύναμη τοῦ λόγου. Ἀφοῦ λοιπόν ὁ λόγος δέν ἔχει τήν εὐκολία οὔτε τήν τέχνη νά τά ἐκθέσει ὅλα, θά παραλείψω κάποια, κατά τή γνώμη μου, κι ἐγώ, χωρίς ὅμως νά κατηγορήσω τίποτε γιά τήν παράλειψη· γιατί κανένας ὡς τώρα πρὶν ἀπό ἐμένα, ὅσο γνωρίζω, δέν ἐπεξέτεινε τό λόγο του σέ ὅλα τά περιστατικά, ἐπειδή θεωροῦσε ὅτι τό ἐγχείρημα ἦταν βαρὺ καί δύσκολο νά πραγματοποιηθεῖ. Γιά νά μή φανεῖ λοιπόν ὅτι ἀδιαφοροῦμε γιά μιά τόσο σημαντική ὑπόθεση κι ὅτι, ἀφοῦ δέν μποροῦμε νά ἐπιτύχομε τό ὅλο, νά τό ἐγκαταλείψομε ὅλο, πράγμα πού θεωρῶ ἀσύμφορο καί ὅτι δέν ξεφεύγει τή μομφή, ἀναγκάζομε ἐπομένως νά συντάξω αὐτόν τόν λόγο, ἔστω κι ἂν ξέρω πώς εἶμαι ἐλάχιστος, ἔστω κι ἂν ξέρω πώς εἶμαι πολὺ κατώτερος ἀπό τά πράγματα. Γιατί ἔτσι καί τή δική μου ὀφειλή θά καταβάλω καί τό χρέος μου σ' ἐσᾶς θά ἐξοφλήσω περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο, ἀφοῦ θά εἰσπράξετε τό λόγο μου γιά ἐκεῖνον. Ἄν τώρα ὁ λόγος μου προχωρώντας μνημονεύει στό μεταξὺ καί μερικά ἄλλα πού πράχθηκαν τότε, αὐτό ὅμως δέν εἶναι ἔξω ἀπό τό λογικό, οὔτε βέβαια ἀπό τό εὐλόγο. Οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι εἶχαν ξεσηκώσει, ὅπως ξέρετε, μεγάλη πολεμική κατά τῆς ἀλήθειας. Ἄλλ' ἄς διηγηθοῦμε ἀπό τήν ἀρχή, ὅσο εἶναι δυνατόν, τήν ἱστορία τοῦ θείου, γιά τόν ὁποῖο ἤδη ἀρχίσαμε τό λόγο μας.

Β'. Πατρίδα λοιπόν τοῦ θείου καί ὁμολογητῆ Μαξίμου εἶναι ἡ πρώτη τῶν πόλεων καί μεγάλη Κωνσταντινούπολη, πού συνήθως λέγεται καί Νέα Ρώμη. Οἱ γονεῖς του, εὐγενεῖς ἀπό καταγωγή, καί ὡς πρὸς τήν

κοσμική λαμπρότητα δέν ἦταν ἀπό πολλούς δεύτεροι. Αὐτό πού τούς ἔκανε νά ξεχωρίζουν ἦταν ἡ εὐσέβεια καί ἡ ἐπιδίωξη καί οἰκείωση τῆς ἀρετῆς, ὥστε νά μποροῦν νά ἔχουν ἀπό δῶ μᾶλλον τή λαμπρότητα, παρά ἀπό τό γένος. Αὐτοί ὅταν ἔφεραν στό φῶς τοῦτον τό μακαριστό ἅγιο καί τόν ὀδήγησαν πολύ μικρό παιδάκι στό θεῖο βάπτισμα, ὥστε ἀπό βρέφος νά καθαρθεῖ, δέν ἄφηναν καθόλου νά κάνει ὅσα προκαλοῦν ἠδονή στούς νέους, οὔτε ν' ἀπασχολεῖ τή διάνοιά του μέ αὐτά τά κατάλληλα γιά νήπια καί παιδιά, γιά νά μήν παρασυρθεῖ, φύση ἄπλαστη καί ἀπαλή, στήν ἀνεση καί τή μαλθακότητα, ἀλλ' ἤθελαν νά τόν διαπλάθουν μέ σκληρότερες καί ἀνδροπρεπέστερες συνήθειες, καλλιεργώντας μέσα του πολλή κλίση πρὸς τά καλά καί πείθοντάς τον σέ ὀλοκληρωτική συγκατάθεση πρὸς τήν ἀρετή. Ἀλλά κι αὐτός μέ τήν εὐπλαστη φύση πού τοῦ ἔλαχε καί αὐτή τήν ἀγωγή πού ἔλαβε, κι ὅταν ἦταν ἀκόμα νέος, εἶχε μέσα του τά προτυπώματα τῆς ἀρετῆς, σάν σκιές καί γραμμές πού εἰκονίζαν τό μέλλον ὄχι ἀμυδρά. Καί ὅσο προχωροῦσε ἡ ἡλικία του ἀποχτοῦσε πιο ἀκριβεῖς τούς τύπους καί τά χαρακτηριστικά της κι ἔπηζε σταθερά ἡ διάνοιά του, ὅταν καί ὁ λόγος καί ἡ φρόνησή του, καί ὅλα μαζί, κατευθύνονταν πρὸς τά καλύτερα καί τά τελειότερα.

Γ'. Κι' ἐπειδή αὐτός πήγαινε καί σέ δασκάλους, ὅπως εἶναι φυσικό, ἐπιδιώκοντας κάθε εἶδος παιδείας, τί χρειάζεται νά ποῦμε πόση μάθηση συσσώρευσε μέσα του μέσα σέ λίγο χρόνο; Ἀσκήθηκε μέ πολλή ἐπιμέλεια στή γραμματική καί τήν ἄλλη ἐκπαίδευση, τή ρητορική καί τήν τέχνη τοῦ λόγου τήν ἔφτασε στό ἀκρότατο σημεῖο, καί ἄκουσε μαθήματα φιλοσοφίας μέ τόση φιλοπονία, ὥστε κανένα δέν ἄφησε νά τόν πλη-

σιάσει ἔστω κι ἀπό μακριά. Συνδυάζοντας σπουδή κι εὐφυΐα, ἦταν ἰκανός μέ τό παραπάνω σέ ὄλα τά μαθήματα καί ἀσχολοῦνταν καί μέ καθένα χωριστά ἀπό αὐτά πού δέν τόν βοηθοῦσαν λίγο στή βελτίωσή του. Περισσότερο καλλιεργοῦσε καί ἀγαποῦσε τή φιλοσοφία καί τούς λόγους, γι' αὐτό καί τήν προέτασσε ἀπό ὄλα τά ἄλλα. Ἐπειδή δηλαδή τή θεωροῦσε ὡς γνώση καί ἐπιστήμη τῶν ὄντων, ὅτι καταγινόταν μέ τή θεωρία καί τήν πράξη καί μιλοῦσε γιά τή φύση καί τόν κόσμο καί μετέδιδε κάθε ἄλλη γνώση, σ' αὐτήν ἀφιέρωνε καί τήν περισσότερη μελέτη καί αὐτήν εἶχε πάντοτε στή σκέψη του. Ὅμως ὄχι ἔτσι ὅπως τύχαινε καί χωρίς διάκριση, ἀλλά, ἀφοῦ ἀπομάκρυνε καί ἀπέβαλε τό σοφιστικό της μέρος καί ὅ,τι σχετιζόταν μέ ἀπάτη καί παραλογισμό, ἀποδέχθηκε ὅ,τι ἀναφερόταν σέ λόγους καί δόγματα καί λογικές μεθόδους καί ἀποδείξεις. Τί τόν ἐνδιέφερε δηλαδή αὐτόν ἢ ψευδῆς πρόταση καί ἢ πλοκή τῶν νόθων συλλογισμῶν καί τό ἀνάλογο συμπέρασμα καί ὅσα ἄλλα φαλκιδεύουν τήν ἀληθινή σοφία; Οὔτε κἂν χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι ἐκεῖνος ποτέ δέ φρόντισε γιά κάτι τέτοιο οὔτε ἀνέχθηκε κάποιο ὄχι καλό πόνημα τῶν ἄλλων νά παρασύρει ἔστω κι ἐλάχιστα τή διάνοιά του. Καί βέβαια εἶχε ἀποσπάσει τόν θαυμασμό ὄλων· εἶχε τόση γνώση καί τόση ἀρετή κι ἀκόμα περισσότερη μετριοφροσύνη καί ταπείνωση. Δέν τοῦ δημιούργησε ἔπαρση τίποτε ἀπό ὅ,τι εἶχε οὔτε τόν ἔκανε νά μεγαλοφρονεῖ, οὔτε ἡ εὐγενική καταγωγή, οὔτε ἡ ἀπόλυτη ὑπεροχή του στούς λόγους, οὔτε τό ὕψος τῆς ἀρετῆς του, οὔτε τίποτε ἄλλο, ἀλλ' ἦταν τόσο δεμένος μέ τή μετριοφροσύνη, ὥστε αὐτή ἦταν ἡ καύχησή της ζωῆς του καί αὐτό ἦταν ἐκεῖνο πού τόν ἔκανε νά μεγαλοφρονεῖ περισσότερο, παρά ἂν τοῦ χάριζε κανένας ὄλη μαζί τή δόξα τῶν ἀνθρώπων.

Δ'. Ἀλλά ζώντας μ' αὐτόν τόν τρόπο δέν ἦταν δυνατό νά διαλάβει ὁ θαυμάσιος ἄνθρωπος καί νά μή γίνει φανερό καί στούς ἄλλους τό κοινό ὄφελος, ἄν καί βέβαια ἔκανε πολλά μέρα μέ τή μέρα, ὥστε ν' ἀποφύγει τήν κούφια δόξα καί νά μήν αἰχμαλωτιστεῖ στίς περιπέτειες τοῦ βίου, πράγμα πού τό θεωροῦσε μέγα ἐμπόδιο γιά τήν ἀρετή καί μόνο τό νά τόν ἀγγίξουν αὐτές. Ἀλλά ἄν καί αὐτός ἔτσι μελετοῦσε καί ἔπραττε, ὅμως καί χωρίς νά τό θέλει πέφτει στήν παγίδα· τόν κάλεσε στό παλάτι ὁ τότε βασιλιάς (κι αὐτός ἦταν ὁ Ἡράκλειος) μέ ὅλη τήν εὐνοϊκή διάθεση καί τόν ὄρισε πρῶτο γραμματικό τῶν βασιλικῶν βιβλίων. Καί ἔνα τόσο ἀξιόλογο ἄνδρα καί ἀπό τόσο σημαντικό σπίτι τόν χρησιμοποιοῦσε σέ κάθε περίπτωση καί τόν εἶχε σύμβουλο καί βοηθό ἀπό τούς πιό καλούς. Ἦταν ἐξυπνότατος ὥστε νά συλλαμβάνει ὅ,τι χρειαζόταν, πάρα πολύ ἱκανός νά δώσει συμβουλή, καί εἶχε μεγάλη εὐχέρεια νά σχεδιάζει τόν κατάλληλο λόγο, καί ἐνοιωθαν μεγάλη εὐχαρίστηση νά τόν συναναστρέφονται καί ὁ ἴδιος ὁ βασιλιάς καί οἱ παλατιανοί, καί ἡ ἔκπληξή τους ἀπό αὐτόν ἦταν ἀδιάκοπη.

Ε'. Αὐτός ὅμως ὅλα αὐτά τά θεώρησε μικρά προστά στή φιλοσοφία, δηλαδή καί τή δόξα καί τά χρήματα καί τίς τιμές καί ὅσα ἔχουν σχέση μέ τήν περιττή φιλοδοξία. Ἐξάλλου βλέποντας ὅτι καί στήν πίστη ἐφαρμόζονταν πολλοί νεωτερισμοί, καθόσον ἡ διδασκαλία τῶν Μονοθελητῶν προκαλοῦσε μεγάλη φθορά στήν Ἐκκλησία, ἐγκαταλείπει τά πάντα, μέ τή σκέψη ὅτι ἡ συναναστροφή του μ' αὐτά ἀποτελοῦσε ἐξαχρείωση τῆς ψυχῆς, καί προσχωρεῖ γρήγορα στή μοναχική ζωή, καθῶς ἀπό παλιά ἀγαποῦσε τή ζωή τῆς ἡσυχίας. Καταφεύγει λοιπόν στό φροντιστήριό τῆς ἀ-

πέναντι ἀκτῆς πού ὀνομαζόταν τῆς Χρυσουπόλεως καί πού τότε ἀνθοῦσε ὡς πρὸς τὸν εὐσεβῆ τρόπο ζωῆς, καί ἐκεῖ κουρεύτηκε μοναχός καί φόρεσε τὸ τρίχινο ροῦχο. Ἀπὸ τότε βασάνιζε τὸ σῶμα του συνεχῶς ὄχι μόνο μέ τὴ νηστεία καί τὴν ἄλλη ταλαιπωρία, ἀλλὰ καί μέ ὀλονύκτια ὀρθοστασία καί ἐπιμένοντας καί σέ παρατεταμένη προσευχή, ἀναστηλώνοντας τὴν ψυχὴ του καί κρατώντας τὴν ὄρθια, καί ἀποσπώντας τὸ νοῦ του ἀπὸ τὴν ὕλη καί λύνοντας τὰ δεσμά του μ' αὐτὴν πρὶν ἀπὸ τὴ διάλυση τοῦ σώματος. Γιατί αὐτός πού καί προηγουμένως συνήθιζε τὸν ἑαυτό σου στοὺς ἀγῶνες καί στοὺς πόνους τῆς αὐστηρότερης ζωῆς καί ἐπιδίωκε τὴ σύμφωνη μέ τὴ φιλοσοφία ἀγωγή, δύσκολα, ὅταν εἶχε ριχτεῖ σ' αὐτούς, θά προτιμοῦσε ἢ θά καταπιανόταν μέ κάτι ἄλλο. Καί πράγματι, ἐνῶ ἦταν πολλοὶ ἐκεῖνοι πού ἀσκοῦνταν μαζί του, τοὺς ξεπέρασε ὅλους καί εἶχε κερδίσει κατὰ τρόπο θαυμαστό καί τὸ πρωτεῖο ἔναντι ὄλων, καί τόσο πολὺ νικῆθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρετὴ του, ὥστε μέ κοινὴ πρεσβεία τους πρὸς αὐτὸν τὸν ἐκλιπαροῦσαν νά γίνει προϊστάμενός τους καί νά δεχθεῖ τὴν ἡγεμονία σ' αὐτούς· γιατί εἶχαν χάσει πρὶν ἀπὸ λίγο τὸν ἡγούμενό τους. Ἐκεῖνος ὅμως, ἀπωθώντας τὴν ἀρχὴ σάν βάρκα μέ περιττὸ βάρος, ἦταν ἀνένδοτος στὴν αἴτησή τους καί ἄκαμπτος, καί οὔτε στά λόγια τους ὑποχωροῦσε, οὔτε στίς ἱκεσίες τους λύγιζε. Καθὼς τοὺς ἔβλεπε ὅμως νά ἐπιμένουν περισσότερο καί νά ἀσκοῦν καί κάποια βία, πείθεται ἐπιτέλους καί δέχεται τὴν ἡγουμενία, θεωρώντας αὐτὴν ὄχι ἀξίωμα, ἀλλὰ μᾶλλον μιὰ λειτουργία ὑπεύθυνη.

ΣΤ'. Αὐτὸ βέβαια τὸν γεμίζει μέ περισσότερες φροντίδες καί μέριμνες γιὰ τὰ πάντα. Δέν ἀπέβλεπε μόνο στὸν ἑαυτό του οὔτε πῶς νά ζεῖ ἄριστα ὁ ἴδιος,

ἀλλά πῶς θά μπορούσε νά κατευθύνει τή ζωή τῶν ὑποτακτικῶν του ὠφέλιμα καί νά ἀκολουθήσει τήν καλύτερη ἀγωγή. Γιατί ἔβλεπε στόν ἑαυτό του ὅτι αὐτοί πού ἐπιδιώκουν τήν ἀρετή γιά τόν ἑαυτό τους, ἐπιτρέπεται κατά τή γνώμη τους νά ἐκλέγουν τά ἀνώτερα ἢ τά κατώτερα ἀπό τά πραττόμενα, καί θά τοὺς συγχωροῦσε κάποιος, ἂν δέν ἔπρατταν τά μεγάλα. Σέ ὅποιον ὅμως ἔχει παραχωρηθεῖ νά ὀδηγεῖ ψυχές καί λίγο ἂν ὑποχωρήσει στήν αὐστηρότητα, δέν εἶναι ὁ μικρότερος κίνδυνος καί γιά τόν ἴδιο καί γιά ἐκείνους πού ὀδηγεῖ. Αὐτός δέν πρέπει μόνο νά εἶναι ἄριστος, ἀλλά καί νά ἐπεκτείνεται πάντοτε πρός τά μελλοντικά, ἐφόσον βέβαια πρόκειται μέ τό παράδειγμά του νά ὀδηγήσει στό καλύτερο καί τοὺς ὑποτακτικούς του, πού ἀποβλέπουν, σάν σέ πρότυπο, στό βίο ἐκείνου, καί ἀπό αὐτόν ὀδηγοῦνται ἢ πρός τήν ἀρετή, ἢ τό ἀντίθετο πρός τήν κακία. Αὐτά σκεπτόμενος ὁ θεῖος Μάξιμος, ἔλειωνε ψυχικά, δαπανοῦσε γι' αὐτό τίς σάρκες πού τοῦ ἔλειπαν, καί ἦταν κυριευμένος ἀπό τίς φροντίδες τῶν μαθητῶν του. Γιά αὐτό ἔδινε σ' αὐτούς τίς καλύτερες συμβουλές, καί χρησιμοποιοῦσε ἄλλοτε λόγο ἠπιότερο κι ἄλλοτε σκληρότερο· καί ἄλλοτε παρέδιδε τή διδασκαλία του ὁμαλή καί χωρίς νά πληγώνει, καί ἄλλοτε τήν παρουσίαζε αὐστηρή κι ἀγέλαστη, ἀνάλογα μέ τό πῶς ἔβλεπε τόν καθένα ὡς πρός τήν παιδεία καί τή φύση του. Καί αὐτός βέβαια αὐτή τή στάση κρατοῦσε πρός τοὺς ὑποτακτικούς του καί μέ τέτοια διάθεση ἀσκοῦσε τήν ἐπιστασία.

Ζ'. Ἐπειδή ὅμως ἔβλεπε, ὅπως εἶπα πιο πάνω, νά ἐπεκτείνεται τότε ὅλο καί περισσότερο ἢ αἴρεση τῶν Μονοθελητῶν καί νά μεγαλώνει μέρα μέ τή μέρα ἀπό τίς προσπάθειες τῶν προστατῶν τῆς ἀσέβειας, στένα-

ζε καί βασανιζόταν ἀπό λύπη βαρύτατη, οἰκτίροντας πάρα πολύ καί τούς δράστες τῆς παρανομίας. Ἀλλά δέν ἤξερε τί νά κάνει ὁ ἴδιος, ἔχοντας τό κακό ἀπλωθεῖ τόσο πολύ καί λίγο ἀκόμα ἤθελε νά καταλάβει ὅλη τήν ἀνατολή καί τή δύση. Γι' αὐτό καί μέσα σέ τόσα δεινά, βρίσκει ὅτι αὐτό μονάχα ἦταν ὠφέλιμο γιά τόν ἑαυτό του καί τά πράγματα. Ἐπειδή λοιπόν ἤξερε ὅτι ἡ παλαιά Ρώμη ἦταν καθαρή ἀπό αὐτή τήν ἀκαθαρσία καθώς καί οἱ Χριστιανοί τῆς Ἀφρικῆς καί ἄλλων τόπων καί νησιῶν ἐκεῖ γύρω, ἀφήνει τά ἐδῶ καί φτάνει ἐκεῖ γιά νά δώσει τή συνηγορία του μέ τό λόγο, συμβαδίζοντας μέ τούς ἐκεῖ ὀρθοδόξους. Καί δέν διάνυσε τό ταξίδι αὐτό χωρίς κόπο, οὔτε χωρίς κούραση καί ταλαιπωρία, ἡ προθυμία του ὅμως τά νικοῦσε ὅλα. Γιά τήν ἄφιξή του ἐκεῖ εἶχε χρησιμοποιήσει συμβούλους ἐκείνους πού μόναζαν μαζί του. Ὁ χωρισμός ἀπό αὐτούς τοῦ ἦταν βαρῦς καί ἀνυπόφορος, ἀλλά δέν εἶχε τί ἄλλο νά κάνει ἐκτός ἀπό αὐτά πού εἶχε σκεφθεῖ, καθόσον τόν πίεζε ἡ περίσταση καί τόν καλοῦσε νά ἀναχωρήσει. Ὁ λόγος μου ὅμως προέτρεξε καί παρέλειψε νά ἀναφέρει τά ἐνδιάμεσα καί ἀπό ποῦ ξεκίνησε αὐτή ἡ πονηρή καί ἀπαίσια δοξασία, πού τόση ταραχή προκάλεσε στήν Ἐκκλησία καί τόσους πολλούς παρέσυρε στόν κοινό κατήφορο. Εἶναι λοιπόν ἀνάγκη νά ἐκθέσουμε λίγα γι' αὐτήν, κι ἔπειτα νά προσθέσουμε στήν ἀφήγησή μας ὅσα ἀκολουθοῦν.

Η'. Τά σκῆπτρα τῆς βασιλείας εἶχε ἀναλάβει τότε ὁ Ἡράκλειος καί ὁ Σέργιος εἶχε τό θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης. Καί πρῶτα ὁ ἴδιος ὁ Ἡράκλειος καί ὅλοι οἱ παλατιανοί καί ὅλοι οἱ ἄρχοντες καί οἱ ἀξιωματοῦχοι τύχαιναν ν' ἀποδέχονται τήν ὀρθόδοξη πίστη. Ὁμολογοῦσαν καί κήρυτταν δύο φύσεις καί δύο

ἐνέργειες καί θελήματα στό Χριστό μου, τό θεϊκό καί τό ἀνθρώπινο. Ἀλλά ἀλλοίμονο γι' αὐτόν ἔπειτα ἀπό τά πολλά τρόπαια κατά τῶν ἐχθρῶν καί τά περιφανῆ ἀνδραγαθήματα ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὅταν μεταβλήθηκε τό δόγμα ἀπό τό ὀρθό, ἄρχισαν νά μεταβάλλονται καί τά ἐκκλησιαστικά πράγματα, καί σεβαστό μέρος τοῦ λαοῦ μεταστράφηκε στό ἀντίθετο. Αἴτιος γιά τήν μεταστροφή τοῦ βασιλιᾶ ἦταν ἐκεῖνος ὁ Ἀθανάσιος, ὁ ἀποκαλούμενος ἔτσι πατριάρχης τῶν Ἰακωβιτῶν, ἄνθρωπος πλάνος καί πίο δεινός ἀπό ὅλους στό νά συγγέει τήν ἀλήθεια. Αὐτός πῆγε στόν Ἡράκλειο, ὅταν ἦταν στήν Ἱεράπολη τῆς Συρίας, καί πλησιάζοντάς τον ὑπουλα καί δόλια, τόν δελέαζε μέ ὑποσχέσεις, ὅτι θά δεχόταν καί τή σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας, ἢ ὅτι πρέσβευε τίς δύο φύσεις ἐνωμένες σέ ὑπόσταση (γιατί ὁ Ἡράκλειος, ὅπως ἔδειχναν τά πράγματα, ἐπιθυμοῦσε νά ἐνώσει σ' ἐκείνη τή σύνοδο τόν ἴδιο τόν Ἀθανάσιο, στόν ὁποῖο ὑποσχόταν τό θρόνο τῆς Ἀντιόχειας, καί τούς ἄλλους ὅσους ἔβλεπε ὅτι δέν συμφωνοῦσαν, ἂν καί ἀπό ἀφέλεια καί κουφότητα νοῦ ἐκτός ἀπό τό ὅτι δέν προσήλκυσε κανένα, ἐπέσυρε εἰς βάρος του καί τήν κακοδοξία). Κερδίζοντας λοιπόν τόν Ἡράκλειο, ὅπως εἶπα, ὁ Ἀθανάσιος, τόν ἔκανε νά ἔχει κάποιους ἐνδοιασμούς γύρω ἀπό τίς δύο ἐνέργειες καί τά θελήματα τῶν δύο φύσεων. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί τόν πείθει ν' ἀναθέσει τά ἀποφασισμένα στόν Σέργιο τόν Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλά τοῦ λέει νά καλέσει κι ἐκεῖνον τόν Κύρο, τόν ἐπίσκοπο Φάσιδος, κοντά του καί νά ζητήσει κι ἐκείνου τή γνώμη, γιά τό τί πρέπει νά πιστεύει ὡς πρός αὐτό τό θέμα, καί ὅ,τι πιστεύουν αὐτοί, αὐτό νά πιστεύει μαζί τους κι αὐτός. Γιατί γνώριζε ὁ δόλιος, ὅτι καί οἱ δύο τους ἀποδέχονταν μία ἐνέργεια κι ἓνα θέλημα. Ὅταν ὁ Ἡράκλειος

μετακάλεσε τόν ἕνα κοντά του, τόν Κύρο, καί δήλωσε στόν πατριάρχη μέ γράμμα του τί εἶχε ἀποφασίσει, καί βρῆκε καί τούς δύο ἐπίσης νά εὐνοοῦν τή διδασκαλία τῆς μιᾶς θέλησης καί νά συμφωνοῦν μαζί του χωρίς ἐνδοιασμό στήν κοινή πίστη, τότε πιά πέρασε στήν ἀντίθετη πρός τήν ὀρθοδοξία μερίδα καί στήν ἄρνηση θέλησης μᾶλλον, παρά στή μία θέληση.

Θ'. Μέ μεγάλη λοιπόν ταχύτητα ἀναφέρει καί στόν προκαθήμενο τῆς Ρώμης ὅσα εἶχε ἀποφασίσει, νομίζοντας ὅτι θ' ἀδικοῦσε, ἄν δέ γέμιζε μέ τό δικό του μίasma ὅλη τή γῆ καί δέν μετέδιδε τή λοιμώδη νόσο τῆς αἵρεσης. Ἀλλά ὁ ἄνθρωπος αὐτός τοῦ Θεοῦ (ὁ Ρώμης) θεωρώντας καθαρή ἀπάτη ὅσα τοῦ ἔγραφε ἐκεῖνος καί ἀγανακτώντας γιά τήν αἰσχρή κακοδοξία, ὄχι μόνο ἐλέγχει καί ἀνατρέπει μέ δικά του γράμματα καί ἰσχυρά ἀντεπιχειρήματα τήν πρότασή του, ἀλλά καί δένει μέ ἀνάθεμα ἐκείνους πού ἐπιμένουν σ' αὐτή καί τήν προβάλλουν. Δέν ὠφέλησε ὅμως καθόλου τόν Ἡράκλειο, ἐπειδή ἡ κακία δέν ἦταν ἐπιπόλαιη, ἀλλά τήν εἶχε δεχθεῖ βαθιά στήν ψυχή του. Γι' αὐτό τρέχει σέ λίγο νά γεμίσει καί τήν Ἀλεξάνδρεια μ' αὐτό τό μόλυσμα, στέλνοντας ἐκεῖ τόν ὁμόφρονά του ἐπίσκοπο Κύρο, γιά νά ἀποκτήσει καί ἡ Ἀλεξάνδρεια τό ἴδιο φρόνημα καί νά χαθεῖ καί αὐτή. Κι ὁ Κύρος πάλι συζητεῖ μέ τόν Θεόδωρο, τόν ἐπίσκοπο τῆς Φαράν, πού ἦταν σφοδρός ὑπέρμαχος τῶν Μονοθελητῶν, καί κάνουν μαζί τή λεγόμενη «ὑδροβαφῆ ἔνωση»*. Καί νομίζω πώς αὐτό σημαίνει, τήν ξέθωρη καί νερουλή βαφή, πού εἶναι σάν συγκεχυμένη καί δυσδιάκριτη

* Ὑδροβαφή τήν ὀνομάζει ὁ Θεόφιλος, καί ὁ συγγραφέας δίνει τήν ἐξήγηση.

καί δέν διασώζει καθαρά κανένα ἀπό τά χρώματα, γιά νάμποροῦν ὅπωςδήποτε κι αὐτοί, ὅπως θά ἤθελαν, ν' ἀνακατεῦουν καί νά συγγέουν καί νά ἀναμιγνύουν τήν ἐνέργεια τῆς διδασκαλίας τους καί νά μήν εἶναι οὔτε ἀπλή οὔτε διπλή, καί γιά νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, καμμιά ἀπό τίς δύο νά μήν εἶναι δυνατό νά ἐννοηθεῖ ἢ νά ὀνομασθεῖ.

Γ'. Ἄλλ' αὐτοί, ὅπως οἱ ἴδιοι νόμισαν κι ὅπως ἔπεισαν ὅσους ξεγέλασαν, μέ τό νά βεβαιώσουν τή μία ἐνέργεια καί τό ἕνα φυσικό θέλημα, ἔδωσαν λαβή στούς Ἰακωβίτες καί στούς ὀπαδούς τοῦ Θεοδοσίου νά καυχιοῦνται εἰς βάρος τῆς πίστεως μας καί νά γελοιοποιοῦν καί νά θεατροποιοῦν τή σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας, ρίχνοντας μέ δόλια γνώμη τήν ἰδέα, ὅτι καί αὐτή ἡ Χαλκηδόνα φάνηκε ν' ἀκολουθεῖ τήν ἀποψή τους καί ὅτι ὑποστήριζε τή μία φύση. Κι αὐτό εἶναι φανερό ἀπό τό ὅτι πρεσβεύει καί τή μία ἐνέργεια, πράγμα πού ἀλλιῶς δέν θάμποροῦσε, λένε, νά τό κάνει, ἄν δέν εἶχε σεβαστεῖ τήν ἀλήθεια καί δέν κατανοοῦσε τό πράγμα καλύτερα.

ΙΑ'. Ἐπειδή ὁμως ἐκεῖνο τόν καιρό πῆρε τόν θρόνο τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Σωφρόνιος, ἄνθρωπος πού διέπρεπε στήν εὐσέβεια καί στήν ἀρετή, συναθροίζονται γύρω του ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι ἀρχιερεῖς καί μαζί μ' αὐτόν στιγματίζουν καί ἀναθεματίζουν ὅσους δόξαζαν τή μία φυσική ἐνέργεια στό Χριστό καί τό ἕνα θέλημα, καί παράλληλα ἐπαινοῦν καί ἀνακηρύττουν ἐκείνους πού ἐκτός ἀπό τίς δύο φύσεις ὁμολογοῦν καί προβάλλουν καί τίς δύο ἐνέργειες καί τά δύο θελήματα. Κι ἐπειδή ὁ πιστός αὐτός ἄνθρωπος ἤθελε νά κάνει εὐρύτερα γνωστά τά ἀποφασισθέντα, κάνει ἀνα-

κοίνωση γι' αὐτά μέ τή σειρά στόν Ἰωάννη τῆς Ρώμης (ἔτσι ὀνομαζόταν ἐκεῖνος) καί στόν Σέργιο τῆς Κωνσταντινούπολης, ἀλλά καί στόν Κύρο τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀπό τούς ὁποίους τούς δύο τούς κάκιζε καί τούς κατηγοροῦσε πολλά γιά τό δόγμα, ἐνώ τόν ἄλλο, τόν Ἰωάννη, ὅπως ἦταν φυσικό, τόν ἐπαινοῦσε καί τόν στεφάνωνε μέ μύρια ἐγκώμια.

ΙΒ'. Τ' ἄκουσε αὐτά ὁ βασιλιάς Ἡράκλειος καί κυριεύεται ἀπό φόβο καί ἀγωνία, ἀλλάζοντας συνέχεια γνώμη ἄλλο μέ τόν ἑαυτό του καί μεταστρεφόμενος καί μή ξέροντας πῶς νά ἀλλάξει τό νεωτερικό δόγμα, ἐπειδή τάχα ντρεπόταν γιά τήν πρόσφατη μεταβολή καί τήν ξαφνική μετάθεση στά ἀντίθετα. Καί βέβαια ἀποσπᾶται κι ἀπό τούς δύο, ἐννοῶ καί ἀπό ἐκείνους πού πρεσβεύουν τίς δύο καί ἀπό ἐκείνους πού πρεσβεύουν τή μία ἐνέργεια. Αὐτό τοῦ τό εἶχε ὑποβάλλει ὁ ἀξιωματικός Σέργιος, ἐπειδή γνώριζε πῶς ἦταν ἔτοιμος γιά ὅλα καί παρασυρόταν εὐκόλα. Ἐξάλλου εἶχε κιόλας φοβηθεῖ μή τυχόν τόν δεῖ ν' ἀποσπᾶται τελείως ἀπό τή συμμορία τους καί γι' αὐτό ἔδωσε τήν ἄδεια στό βασιλιά νά πράξει ὅπως αὐτός ἤθελε. Ὄντας λοιπόν εὐχαριστημένος ἀπό αὐτό ὁ Ἡράκλειος, σά νά εἶχε πετύχει κάποιο εὖρημα, βεβαιώνει τό ἄτοπο καί μέ ἔγγραφο καί μέ τό λεγόμενο ἴδικτο. Ὄταν τό εἶδαν αὐτό οἱ ὀπαδοί τοῦ Σεβήρου διατυπωμένο μέ γράμματα, ὅχι μόνο μόνοι τους καί στά σπίτια τους, ἀλλά καί στά καπηλεῖα καί στά λουτρά τό χλεύαζαν καί μέ ἀπύλωτο στόμα φώναζαν καί ἔλεγαν· «Προηγουμένως οἱ Χαλκηδονῖτες (ἐμᾶς ἔτσι ὀνόμαζαν, κι ἄς εἶχαμε ἀποκηρύξει τά δόγματα ἐκείνων) φρονοῦσαν τά ἴδια μέ τόν Νεστόριο, τώρα ἦρθαν στά λογικά τους κι ἀποβάλλοντας τά λανθασμένα φρονήματά τους, ἐνώθηκαν

μαζί μας μέ τήν πίστη τους μέσω τῆς μιᾶς ἐνέργειας στή μία φύση τοῦ Χριστοῦ. Τώρα ὅμως, καταδικάζοντας τό ὀρθό, τά ἔχασαν καί τά δύο, ἀφοῦ δέν ὁμολογοῦν οὔτε μία οὔτε δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ. Καί μποροῦσε λοιπόν τότε νά δεῖ κανείς σύγχυση καί ταραχή στίς Ἐκκλησίες, ὅταν καί ποιμένες καί λαοί παραφρόνησαν, καί ἄρχοντες καί ἀρχόμενοι, καί δέν ὑπῆρχε κανένας πού νά ἔχει σύνεση οὔτε καί ν' ἀναζητεῖ τόν Κύριο (Ψαλμ. 13, 2). Ποιός δηλαδή μποροῦσε νά πείσει τούς πολλούς νά προτιμήσουν τά καλύτερα, ἀφοῦ οἱ προϊστάμενοι κρατοῦσαν τέτοια στάση, καί οἱ βασιλεῖς καί οἱ ἀρχιερεῖς, ἀντί κάποια ἄλλα διατάγματα καί ἄλλους νόμους, θέσπιζαν τήν ἀσέβεια κι ἀνάγκαζαν τούς πάντες νά ὑποκύπτουν, χωρίζοντας σέ πολλά κομμάτια τόν ἀκομμάτιαστο χιτῶνα τῆς Ἐκκλησίας καί παρέχοντας τήν εὐχέρεια νά χαίρονται ὅσοι χλεύαζαν καί συκοφαντοῦσαν τήν πίστη μας;

ΙΓ'. Δέν μεσολάβησε πολύ διάστημα καί ὁ σπορέας τῆς κακοδοξίας Σέργιος, τό πολυκέφαλο φίδι, τελειωσε τήν ἐδῶ ζωή του κι ἀποταμίευσε γιά τόν ἑαυτό του ὅλη τή συγκομιδή τῆς θείας δίκης ἐκεῖ, καί στόν θρόνο ἐκείνου ὁ Ἡράκλειος ἐγκατέστησε τόν Πύρρο, πού ἦταν κι αὐτός τῆς ἀντίθετης μερίδας καί πίστεως καί πρέσβευε τά ἴδια μέ ἐκεῖνον πού εἶχε πεθάνει. Ἐπειδή ὅμως σέ λίγο καί ὁ ἴδιος ὁ Ἡράκλειος τελείωσε τή ζωή του, ἀναλαμβάνει τή βασιλεία ὁ γιός του Κωνσταντῖνος, τόν ὁποῖο μέ σκαιό τρόπο ὁ Πύρρος μέ συνεργό καί τή φαύλη ἐκείνη γυναῖκα Μαρτίνα καί ἔτοιμη πάντα νά πράξει τό κακό, τόν σκοτώνει μέ δηλητήριο καί τόν ἀντικαθιστᾷ ἀπροσδόκητα στό θρόνο μέ τό δικό της γιό, πού εἶχε τό προσωνύμιο Ἡρακλωνᾶς. Καί ἀσφαλῶς καλά ἔπραξε ὁ ἀρχιερέας καί ἀντά-

ξια τῆς πραότητάς του. Ἀλλά ἡ σύγκλητος νοιώθοντας ἀποτροπιασμό γιά τόν Ἡρακλωνᾶ, τόν μετακινεῖ γρήγορα ἀπό τήν ἀρχή καί μαζί μέ τόν ἀσεβῆ Πύρρο καί τήν ὁμοιά του Μαρτίνα τούς ἀπέλασαν ἀπό τή βασιλική πόλη, καί τέλος ὁ παλικαρᾶς πληρώνει μ' αὐτή τήν τιμωρία καί διώχνεται ἀπό τό θρόνο καί τήν πόλη γιά τόν ἄδικο φόνο πού σκευώρησε. Καί τότε βασιλιάς γίνεται ὁ Κώνστας, ὁ γιός τοῦ Κωνσταντίνου πού εἶχαν δολοφονήσει, ὁ ὁποῖος διόρισε τόν Παῦλο ὡς ἐπίσκοπο τοῦ Βυζαντίου, πού εὐνοοῦσε κι αὐτός τό παράλογο δόγμα τοῦ μονοθελητισμοῦ. Ἀλλά πρέπει βέβαια νά ἐπιστρέψουμε πάλι στόν θεῖο Μάξιμο, πού ὁ λόγος μας τόν ἔκανε θέμα του, ἄν καί ἡ διήγησή μας στράφηκε σέ ἄλλα, πού κι αὐτά ὑποσχέθηκε στήν ἀρχή ὅτι θά τά μνημονεύσει ὡς ἀναγκαῖα.

ΙΔ'. Καθώς λοιπόν ὁ ἱερός Μάξιμος ἀποφάσισε νά μεταβεῖ στή Ρώμη ἐξαιτίας τῆς κακοδοξίας πού ἐπιπόλαζε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπως δήλωσα καί πιο πάνω, πηγαίνει πρῶτα περνώντας στούς ἐπισκόπους στήν Ἀφρική, τούς ὁποίους μίλησε μέ τά δικά του λόγια καί μέ τή γλῶσσα του τούς ἄπλωσε τό πέλαγος τῶν θεῶν ἐννοιῶν, καθιστώντας τήν πίστη τους σταθερότερη, καί τούς δίδασκε καί τούς συμβούλευε πῶς θά μπορούσαν νά ξεφεύγουν τίς παγίδες τῶν ἀντιθέτων καί νά διαφεύγουν τούς σοφιστικούς τους λόγους. Γιατί γνώριζε ὁ γεμάτος σύνεση, ὅτι ἔχομε ἀνάγκη ἀπό πολλή ἐμπειρία καί πολύ διάλογο, ἄν θέλομε νά χτυπήσομε τούς ἀντιπάλους μας, νά ρίξομε κάθε ἔπαρσή τους πού ὑψωνόταν κατά τῆς ἀληθινῆς γνώσης (Β' Κορ. 10, 5). Γι' αὐτό τούς παρότρυνε ἐκείνους μέ κάθε τρόπο, τούς σφυρηλατοῦσε, τούς προγύμναζε μέ λόγους στήν ἀνδρεία, τούς γέμιζε μέ γενναιότερο φρόνη-

μα. Γιατί, ἂν καί ὑπερεῖχαν στό θρόνο, ἀλλά στή σοφία καί τή σύνεση ἦταν μικρότεροί του καί ὑστεροῦσαν, γιά νά μήν ἀναφέρω τήν ἄλλη ἀρετή του καί τή δόξα του σέ ὅλα. Γι' αὐτό καί στά λόγια ἐκείνου ὑπάκουσαν καί στίς ἄλλες παραινέσεις καί συμβουλές, πού εἶχαν τόση ὠφελιμότητα, πείθονταν χωρίς ἀντίρρηση. Γιατί στό πρόσωπό του ἔβλεπαν βίο οὐράνιο καί ὑπερφυσικό, καθώς καί λόγο ἄφθονο καί πληθωρικό, πού δέν ἔσταζε σταγόνα σταγόνα, ἀλλά κυλοῦσε ὁμοια μέ ποταμό, ἐνῶ ἡ σύνεσή του καί ἡ ψυχική του συγκρότηση δέν ἐξισωνόταν καθόλου μέ κανενός. Γι' αὐτά ὅλοι, ὄχι μόνο ὅσοι ἦταν ἱερεῖς καί ἐπίσκοποι, ἀλλά καί οἱ προϊστάμενοι τοῦ λαοῦ καί τοῦ πλήθους ἦταν αἰχμάλωτοί του, ἐξαρτημένοι τελείως ἀπό αὐτόν καί κρεμασμένοι ἀπό αὐτόν σάν ἀπό μαγνήτη. Εἶχαν πάθει πρός ἐκεῖνον τόν μακαριστό τό ἴδιο πού λένε ὅτι πάσχουν τά ρινίσματα πρός τό μαγνήτη... Κι ὅταν αὐτοί πληροφορήθηκαν ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης εἶχε τότε συγκαλέσει συνέλευση ἐπισκόπων, μέ σκοπό ἀπό κοινοῦ μ' αὐτούς νά ὑποβάλλει σέ κατάρα κι ἀνάθεμα τό παράλογο δόγμα, αὐτό κι ἐκεῖνοι ἀποφάσισαν νά πράξουν μέ τήν προτροπή καί τήν εἰσήγηση τοῦ θείου Μαξίμου. Ὅχι στήν Ἀφρική μόνο καί στά γύρω ἀπό αὐτήν, ἀλλά καί ὅσοι ἦταν σέ ἄλλα ἐκεῖ νησιά, ὅλοι ἔσπευσαν νά λάβουν μέρος καί νά κάνουν μέ κάθε προθυμία τό καλό. Γιατί ὅλοι αὐτοί ἐκεῖνον εἶχαν δασκαλο καί καθηγητή καί βοηθό σ' αὐτά πού ἔκαναν.

ΙΕ'. Δέν πέρασε πολὺς καιρός ἀπό αὐτό καί ὁ Ἰωάννης, ὁ προκαθήμενος τῆς Ρώμης, ἐκδημεῖ πρός τόν Κύριο, καί στό θρόνο ἐκείνου ἀνεβαίνει ὁ Θεόδωρος, ὄχι λιγότερο διάδοχος τῆς προεδρείας ἀπό ὅσο τῆς ὀρθοδοξίας. Στό μεταξύ καί ὁ Πύρρος, ἐπειδή εἶχε ἀ-

πελαθεῖ ἀπό τήν πρωτεύουσα, φτάνει στήν Ἀφρική καί συναντᾷ τόν θεῖο Μάξιμο, διατυπώνοντας τούς δικούς του λόγους σ' αὐτόν καί δεχόμενος ἀπ' αὐτόν τούς δικούς του. Κι ὅταν προχώρησαν κι οἱ δύο σ' ἐρωτήσεις καί ἀντιρρήσεις, πῶς θά μπορούσα νά παραστήσω μέ πιθανότητα κι ἀλήθεια τίς λύσεις τοῦ ἁγίου σέ κάθε πρόβλημα ἢ τήν ἥττα καί συγκατάθεση τοῦ Πύρρου σέ καθένα ἀπό αὐτά πού λέγονταν; Ὁ Πύρρος πρότεινε σάν ἓνα ἀπό τά ἀμάχητα καί ἀνεπίλυτα, ὅτι στόν ἓνα Χριστό ὑπῆρχε καί ἓνα θέλημα, καί ἡ ἀληθινή ἀντίληψη δέν μπορούσε νά εἶναι διαφορετική· ὁ Μάξιμος ὅμως ἀντιπρότεινε καί ὅτι ἦταν ἓνας κατά τήν ὑπόσταση, ἀλλά χῶριζε καί τό διπλό τῶν φύσεων, καί μέ βάση αὐτές συνδιαίρουσε καί τά θελήματα, κι αὐτό τό ἀπεδείκνυε μέ μεγάλη δύναμη καί ἀναντίρρητα. Καί ὁ ἓνας πάλι μέ τά θελήματα συνέδεε καί αὐτούς πού ἤθελαν, μέ τό ἓνα ἄτοπο συνδέοντας τό ἄλλο ἄτοπο. Ἐνῶ ὁ ὀσιος αὐτό τό ἀπέκρουε σάν ἀπέραντα παράλογο καί τό ἀνταπεδείκνυε ἀπό τό ἀκόλουθο. Ἐπιτραπεῖ δηλαδή, λέγει, μαζί μέ τά θελήματα νά συνεισάγονται καί αὐτοί πού θέλουν (θά χρησιμοποιήσω τά ἴδια τά λόγια τῆς μακάριος γλώσσας), ὅπωςδήποτε κατά τήν εὐλογία ἀντιστροφή μαζί μ' αὐτούς πού θέλουν θά συνεισαχθοῦν καί τά θελήματα, καί θά βρεθεῖ, σύμφωνα μέ τή λογική σας, τῆς ὑπεράγαθης καί πρωταρχικῆς θεότητος ἐξαιτίας τοῦ ἑνός θελήματός της καί μία ὑπόσταση, κατά τό Σαβέλλιο, ἐνῶ γιά τά τρία πρόσωπα τρία καί τά θελήματα, καί γι' αὐτό τρεῖς φύσεις, σύμφωνα μέ τόν Ἄρειο, ἄν σύμφωνα μέ τούς ὀρισμούς καί τούς κανόνες τῶν Πατέρων ἢ διαφορά τῶν θελημάτων εἰσάγει καί διαφορά τῶν φύσεων.

ΙΣΤ'. Καί πρὸς τί νά τ' ἀναφέρω ἓνα ἓνα τά ὅσα εἰ-

πώθησαν τότε, γιά τά όποΐα κι ἄν ἀρχίσω μιά ἀποκλειστική ἀφήγηση, μόλις θά μπορούσα νά τά ἐκθέσω ὄλα μέχρι τέλους· ἦταν τόσο πολύ μακρά καί ἐκτεινόταν σέ πλῆθος θέματα κι ἦταν τόσο βαθυστόχαστη ἡ ἀνάλυσή τους. Εἶναι λοιπόν δυνατό, ἀφοῦ διεξέλθομε τό ἴδιο τό σύνταγμα πού ἀξιοποίησε ὁ ἅγιος, ἀπό αὐτό νά μάθομε ἀκριβέστερα τίς συνετές καί κατάλληλα λελογισμένες ἐρωταποκρίσεις καί τίς ἀσυνάρτητες καί ἀλληλομαχόμενες προτάσεις τοῦ Πύρρου, ἢ καλύτερα τίς ἀσυλλόγιστες καί ἀνόητες. Αὐτός ἔχοντας ἀπηυδῆσει ἀπό ὄλα βάζει, ὅπως λένε, βόδι πάνω στή γλῶσσα του καί καταλογίζει ἀδυναμία στό λόγο του, τόν ὁποῖο, ἄν καί τόν ἔπλασε μέ διάφορους τρόπους καί τόν διαφόρισε καί ἀφοῦ πρός ὄλες τίς κατευθύνσεις τόν στριφογύρισε, δέν μπόρεσε νά συμπεράνει τίποτε ἀπό ὅσα ἐπιθυμοῦσε. Καί βέβαια ζήτησε καί συγγνώμη γιά ὅσα ἔκανε καί ἀμέσως ἀρνεῖται γραπτῶς τό δόγμα του γιά τό ἕνα θέλημα κι ἔδωσε ἀντίγραφα καί στόν ἐπίσκοπο Ρώμης καί μέ πόση χαρά μπορεῖ νά πεῖ κανεῖς ἔγινε δεκτός ἀπό ἐκεῖνον. Ἀλλά ὁ ἄμυαλος καί ἀνόητος ἐξαιρετικά, σάν νά μήν ἔχει συμβεῖ τίποτε νέο σ' αὐτόν, γύρισε στή Ραβέννα σάν σκυλί στόν ἴδιο του τόν ἐμετό. Ὅταν αὐτό ἔφτασε στ' αὐτιά τοῦ θείου Μαξίμου καί στόν προκαθήμενο πού προείπαμε, σέ κοινή συνέλευση παίρνουν ἀπόφαση γι' αὐτόν καί σάν ἕνα μέλος σαπισμένο καί καθολικά ἀθεράπευτο ἀποκόβουν καί ἀποβάλλουν τελείως τόν ἄθλιο. Αὐτός ὅμως καί μετά τό πάθημά του, οὔτε ἔτσι σταματοῦσε τήν ἀναίδειά του, οὔτε τήν αὐξανόμενη ἐπαρσή του. Ἀλλά μέ ὁρμή ἀκόμη αὐθαδέστερη ἐπιπηδᾷ καί πάλι στόν θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης καί ἔπαθλο τῆς ἀσέβειάς του παίρνει γιά δεύτερη φορά τήν ἀρχιερωσύνη.

ΙΖ'. Κι ἐπειδὴ τοῦ ἦταν γνωστός καί ὁ αἴτιος, ποιός εἶναι (πῶς δηλαδή θά τόν ἀγνοοῦσε ἀφοῦ τόσο πολύ ἔλαμπε σέ ὄλους κι ἄφηνε τόν πυρσό τοῦ λόγου του νά φωτίζει φανερά καί τήν ὑπαιθρο;), προστάζει νά φέρουν γρήγορα τόν ἅγιο στό παλάτι, νομίζοντας πῶς ἂν νικήσει αὐτόν, θά νικήσει κι ὄλους τούς ἄλλους. Καί μαζί μ' αὐτόν καλεῖ καί τόν μαθητή του Ἀναστάσιο, μαζί μέ τόν ὁμώνυμό του καί ὁμόφρονά του, πού λεγόταν καί ἀποκρισάριος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Ἀλλά βέβαια φέρνει γρήγορα στή Βυζαντινή πρωτεύουσα καί τό Μαρτίνο τόν ἱερώτατο μέ ἀρκετούς ἐπισκόπους τῆς Δύσης, ἐναντίον τῶν ὁποίων, ὅπως ἦταν φυσικό, ἔτρεφε μίσος, ἐπειδὴ εἶχαν ἀντίθετη γνώμη. Ἀλλά τά σχετικά μέ τόν Μαρτίνο καί ὅσα τοῦ ἔκανε ὁ ἀσεβῆς τρελαμένος ἀπό τό μίσος, λούζοντάς τον μέ μύριες προσβολές καί μέ χτυπήματα, ἀλήθεια τί ἀνόσια χέρια, βασανίζοντας τόν ἀθῶο καί τέλος καταδικάζοντάς τον σέ ἔξορία πολύ μακρινή (ὁ τόπος τῆς ἔξορίας του ἦταν ἡ Χερσώνα), καί βέβαια τά ἴδια ἔκανε καί στούς ἐπισκόπους του, ἀλλά αὐτά δέν ἔχω τώρα τόν καιρό νά τά ἐξιστορήσω ὅπως ἔγιναν, ἐπειδὴ βιάζομαι νά γυρίσω στόν θεῖο Μάξιμο. Ἴσως πολλοί νά ἐξιστορήσουν ἐκεῖνα, ἐνῶ ἄλλοι νομίζω τά ἔχουνε πεῖ κιόλας, τιμώντας τόν ἄνδρα καί προβάλλοντάς τή ζωή του. Ἐμεῖς ἄς προχωρήσομε στό στόχο πού ἔχει ὁ λόγος μας.

ΙΗ'. Ἐπειδὴ λοιπόν ὁ ἅγιος αὐτός ἄνδρας ἦταν πιασμένος στά χέρια ἀνθρώπων πού ἔπνεαν φόνο καί ὄλοι εἶχαν στραμμένα τά μάτια τους σ' αὐτόν, ἄς δοῦμε ποιὰ ὑποδοχή πρῶτα τοῦ ἐπιφυλάσσουν καί μέ τί εἶδους κρίση διεξάγουν τήν ἐξέτασή του οἱ καλοί αὐτοί δικαστές. Μόλις δηλαδή προσορμίσθηκαν στό Βυ-

ζάντιο μετά τήν ἀναχώρησή του μέ πλοῖο πηγαίνουν σ' αὐτόν οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπό τόν βασιλέα, πού ἀπό τήν ὄψη τους καί μόνο ἔδειχναν τό πολύ μίσος τῆς ψυχῆς τους. Ἄρπαξαν τόν ἅγιο χωρίς σέβας, ξυπόλυτο καί δίχως κανονική ἀμφίεση καί τόν ἔσερναν καί τόν πήγαιναν μέ βία στόν δρόμο, ἐνῶ ἀκολουθοῦσε ὁ μαθητής του στενάζοντας γιά ὅσα ἔβλεπε νά τοῦ κάνουν. Τόν πῆραν καί τόν ἔρριξαν σ' ἓνα σκοτεινό δωμάτιο, καί δέν τοῦ ἔδωσαν βέβαια οὔτε αὐτό, τή συνοίκηση μέ τόν μαθητή του. Ἄφοῦ λοιπόν πέρασαν κάποιες μέρες, ὀδηγοῦν τόν δίκαιο στό παλάτι, ἔχοντας καθισμένη μπροστά του ὅλη τή σύνοδο, πού τοῦ ἔρριχναν βλέμματα γεμάτα φόνο καί μανία, καί πρῶτα πρῶτα ἀναθέτουν τήν πρώτη ἐξέταση ἐναντίον του στόν Σακελλάριο, πού ἦταν πρῶτος κατά τό ἀξίωμα, καί ἦταν βέβαια ἄνθρωπος μέ φοβερή εὐγλωττία καί φοβερή ἰκανότητα στό νά πλάθει λόγους, ἀλλά καί καθόλου λιγότερο φοβερός ἀπό ὅλους στό νά κακοποιήσει τήν ἀλήθεια. Ποιά δηλαδή κακία παρέλειψε αὐτός; Τί ἀπάτη δέν ἔκανε; Σεβάστηκε μήπως τά τιμημένα γηρατεία του (ἦταν ὀγδόντα περίπου ἐτῶν τότε), μήπως τή χάρη πού γλύκαινε τό πρόσωπό του, μήπως τήν κοσμιότητα τοῦ ἦθους του καί τήν ἄλλη εὐπρέπεια καί σεμνότητά του; Καί μάλιστα, ἐνῶ δέν εἶχε ὁ πανάδικος νά παρουσιάσει καμμιά δίκαιη καί εὐλογη δικαιολογία γιά ὅ,τι ἔκανε, παρά μονάχα, ὅπως θά μπορούσα νά πῶ, φανέρωνε τή σκαιότητα τοῦ τρόπου του, τή θρασύτητα καί τή μοχθηρία του. Ἀλλά μολονότι τόν ἔβλεπες νά ἀνακινεῖ τόσο μεγάλα πράγματα, φάνηκε ὅτι μάταια τ' ἀνακινοῦσε. Ἀποδείχθηκε μόνο ἡ ἐχθρότητά του καί διακηρύχθηκε ἡ πονηρία του. Ἀλλά τίς λεπτομέρειες ἐκείνων πού τότε εἰπώθηκαν καί πράχθηκαν καί τί εἶδους συκοφαντίες ἐκσφενδόνι-

σαν ἐναντίον τοῦ ἁθώου αὐτοί πού νόμισαν ὅτι θά τούς καλύψουν τά ψεύδη τους, ὁ ἴδιος ὁ καλός μαθητῆς τοῦ ἁγίου τά ἐκθέτει σέ δικό του ὑπόμνημα, ἀπό τό ὁποῖο μπορεῖ ὅποιος θέλει νά τά διεξέλθει ὅλα λέξη πρὸς λέξη καί νά τά μάθει ἀκριβέστερα. Πλήν ὅμως δέν εἶναι ἔξω ἀπό τό σκοπό μας νά ποῦμε λίγα κι ἀπό αὐτά καί νά τά παραθέσομε στήν ἀφήγησή μας αὐτή, ὥστε νά μὴν τά ἀφήσομε αὐτά τελείως ἀμνημόνευτα. Καί μάλιστα δέν πρόκειται μέ λεπτομέρειες, ἀλλά μέ συντομία νά κάνομε λόγο γιά ὅλα ὅσα ἔχουν πραχθεῖ.

ΙΘ'. Μόλις λοιπόν ἐκεῖνος ὁ ἀνόσιος Σακελλάριος ἀντίκρουσε τόν ἅγιο, προσπάθησε ἀμέσως νά τόν κλονίσει μέ λόγους ταραχῆς καί μέ ἀπειλή, ἀποκαλώντας τον ἄδικο καί προδότη καί ἐχθρό τῶν βασιλέων καί ὅ,τι ἄλλο αἰσχροτέρο ἀπό ὅλα. Καί ὅταν αὐτός ζήτησε νά πληροφορηθεῖ γιά ποιό λόγο τοῦ ἀπηύθυνε αὐτές τίς βρισιές, καί ποιά προδοσία εἶχε κάνει, τότε ἐκεῖνος κατασκευάζει διαβολές, πού μόνο ἐκεῖνος ἦταν φυσικό νά κατασκευάζει, παρουσιάζοντας γιά τήν ὀλοφάνερη ψευτιά του καί μάρτυρες. Φλυαροῦσε κατηγορώντας τόν ἅγιο, ὅτι τάχα εἶχε προδώσει μεγάλες πολιτεῖες, ἐννοῶ τήν Ἀλεξάνδρεια καί τήν Αἴγυπτο καί τήν Πεντάπολη, πού τίς ἀπέσπασε ἀπό τή δική μας ἐπικράτεια καί τίς πρόσθεσε στούς Σαρακηνοῦς. Ἔλεγε μάλιστα ὅτι συμπαθοῦσε τούς Σαρακηνοῦς καί ἦταν πάρα πολύ δικός τους.

Κ'. Ὅταν ὅμως ἀπέκρουσε ὁ ἅγιος κι αὐτή τή σκευωρία του μ' ἐπιχειρήματα ἀναντίρρητα, ἀποδεικνύοντας πῶς ἦταν καθαρῆ συκοφαντία καί τίποτε ἄλλο (τί σχέση δηλαδή εἶχε αὐτός μέ τήν ἄλωση τῶν

πόλεων, πού μᾶλλον ἤθελε τήν ὠφέλειά τους;), στράφηκε ἄλλοῦ ὁ ἀναιδής, πλάθοντας κάποια ὄνειρα καί σκιές καί φαντάσματα, στά ὁποῖα ἀπηχοῦνταν καί κάποια λόγια μεγάλων καί μικρῶν καί ὀνομασίες βασιλέων, καί τή διατύπωση μέ τή μεγαλύτερη ἀπήχηση τήν ἄφηνε γιά τόν βασιλέα τῆς Δύσης μᾶλλον, παρά τῆς Ἀνατολῆς, παρουσιάζοντας καί προβάλλοντας κι ἐδῶ κατηγορούς καί συκοφάντες. Γι' αὐτά στενάζοντας ἐντονότερα ὁ ἅγιος εἶπε:

Εὐχαριστῶ τόν Θεό μου πού ἔχω παραδοθεῖ στά χέρια σας καί μέ κατηγορεῖτε μέ τέτοιες κατηγορίες, ὥστε μ' αὐτά τά ἀκούσια ν' ἀπαληφθοῦν ὅσα ἐκούσια ἔχω διαπράξει καί νά καθαρθῶ ἀπό τίς κηλίδες τῆς ζωῆς. Ὡστόσο, γιά ν' ἀπολογηθῶ σύντομα καί γι' αὐτά, ἐγώ οὔτε ἐξηγητής τῶν ὀνειρῶν εἶμαι οὔτε ἐπιστήμων τῶν ὀνειρῶν, ἀλλ' οὔτε καί ἔχω χρόνο νά γεμίζω τό νοῦ μου μέ τέτοιες φαντασίες. Ἀφοῦ ὁμως θέλετε νά μέ κατηγορεῖτε ἔτσι, ὥστε νά παρουσιάζετε καί μάρτυρες καί μάλιστα ὄχι τούς αὐτήκοους, ἀλλά αὐτούς πού ἄκουσαν ἀπό τούς αὐτήκοους, ἐπειδή οἱ τελευταῖοι ἔχουν ἀφήσει, ὅπως λέτε, τή ζωή, γιατί δέν μέ κατηγορούσατε ἀπό τήν ἀρχή κι ὅταν ζοῦσαν οἱ πρῶτοι; Γιατί ἔτσι καί ἐσεῖς θά εἶχατε ἀπαλλαγῆ ἀπό ἐνοχλήσεις, καί ἐγώ θά εἶχα λάβει τήν τιμωρία μου γιά πράγματα ἀποδειγμένα. Ἀλλά, ὅπως φαίνεται, οὔτε ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτή οὔτε αὐτοί πού ἔκαναν τήν καταγγελία ἔλαβαν ὑπόψη αὐτόν πού ἐξετάζει τήν καρδιά (Ψαλμ. 7, 10). Πράγματι νά μή φτάσω νά δῶ τήν παρουσία τοῦ Δεσπότη καί Κυρίου μας, οὔτε Χριστιανός νά θεωρηθῶ (γιατί δέν ἔχω τίποτε ἄλλο νά καταραστῶ γιά τόν ἑαυτό μου), ἄν τό κατασκευασμένο ὄνειρο ἢ ἐγώ τό εἶδα, ἢ τό ἀνέπλασα στό νοῦ μου ἢ τό ἐξήγησα σέ ἄλλους, νοιώθοντας χαρά μέ τό πράγμα σάν ἓνα ἀνέλπιστο εὖρημα.

ΚΑ΄. Τοῦ προσάπτουν ἔπειτα καί τρίτη κατηγορία, μόλις εἶδαν ὅτι ἡ δεύτερη εἶχε καταρριφθεῖ, τήν ὁποία οὔτε κᾶν σκέφθηκα ὅτι ἔπρεπε νά τήν περιλάβω στό λόγο μου, ἐπειδή ἐκτός ἀπό τήν ἀπιθανότητά της εἶναι παιδαριώδης καί γελοιωδέστατη. Ἐπειδή ὅμως οἱ καλοί δικαστές δέν δίστασαν νά χρησιμοποιοῦν καί τέταρτη κατηγορία καί ψευδολογία, φέρνουν μέσα κάποιον Γρηγόριο, πού ἰσχυριζόταν ὅτι ὁ μαθητής τοῦ ἁγίου εἶπε στή Ρώμη, ὅτι δέν εἶναι ὄσιο οὔτε σωστό νά καλεῖται ὁ βασιλιάς ἱερέας, κι ὅτι τό εἶχε ἀκούσει αὐτό ἀπό τόν δάσκαλό του. Ἀλλά ὁ ἅγιος οὔτε ἐδῶ ἔμεινε μέ κλειστό τό στόμα· ἀντιπαρατέθηκε στόν ἴδιο τόν Γρηγόριο κατά πρόσωπο καί τοῦ ἀπέδειξε ὅτι γιά ἄλλα εἶχαν μιλήσει τότε, καί ἄλλα τώρα φέρνει στή μέση, καί λέγει·

«Ὅταν ἐκεῖνος ἔφτασε στή Ρώμη, ὁ λόγος ἦταν γιά τήν ἔνωση καί τήν ἀποδοχή ἐκ μέρους μας τοῦ Τύπου, πού διατύπωνε καί ὑπογράμμιζε τό δόγμα ἐκεῖνο πού κυκλοφοροῦσε. Γι' αὐτό δηλαδή συζητήσαμε καί συναντηθήκαμε, συζητώντας ὅσα νομίζαμε πώς ἦταν χρήσιμα καί ὠφέλιμα γιά μᾶς. Γι' αὐτό οὔτε ὡς δικά μου ἀναγνωρίζω αὐτά πού τώρα ἀνακοινῶνται, οὔτε τοῦ μαθητῆ μου πού διαβάλλεται ἐδῶ· σ' αὐτόν τίποτε ποτέ κάτι τέτοιο δέν ἔκανα γνωστό, ὁ Θεός μάρτυράς μου. Αὐτό μονάχα ξέρω πολύ καλά ὅτι εἶπα (ὄχι στό μαθητή μου, ἀλλά σ' αὐτόν ἀκριβῶς τόν Γρηγόριο, πράγμα πού οὔτε αὐτός θά τό ἀρνηθεῖ, ἐκτός, ἂν ἀρνηθεῖ τελείως καί τόν ἑαυτό του), ὅτι ὁ καθορισμός καί ἡ ἀναζήτηση δογμάτων εἶναι ἔργο τῶν ἱερέων μᾶλλον κι ὄχι τῶν βασιλέων. Ἐπειδή στούς ἱερεῖς ἔχει παραχωρηθεῖ ἡ κρίση καί ἡ χειροθεσία καί ἡ προσφορά τοῦ ἄρτου καί ἡ παράσταση στό θυσιαστήριο καί ὅσες ἄλλες πράξεις θεϊκότερες καί μυστικότερες. Αὐτά τοῦ εἶ-

πα τότε, αὐτά λέγω καί τώρα. Καί γι' αὐτά ὁποῖος θέλει ἢ νά μέ ἀθώώσει ἢ νά μέ καταδικάσει. Γιατί δέν μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος νά ἀδικηθεῖ ἀπό ἀνθρώπους, κι ἄν ἀκόμα πάθει τά πιά φοβερά».

ΚΒ'. Ἐπειτα, ἐπειδή δέν ἤξεραν τί νά κάνουν, αὐτοί πού στήριξαν τίς ἐλπίδες τους στό ψεῦδος, βγάζουν ἀπό τό κριτήριο τόν ἅγιο (Ἦσ. 28, 15) καί βάζουν τό μαθητή του Ἀναστάσιο, καί προσπαθοῦσαν νά τόν ἐκφοβίσουν μέ λόγους καί ἀπειλές, ἐξαναγκάζοντάς τον νά κατηγορήσει τόν δάσκαλό του καί ἐκβιάζοντάς τον νά πεῖ ὅτι εἶχε λυπήσει τόν Πύρρο, ὅταν εἶχε συζητήσει μαζί του, καί δέν ξέρω γιά ποιό λόγο τό ἔλεγαν αὐτό οἱ ψευδολόγοι. Ὄταν ὅμως ὁ Ἀναστάσιος εἶπε τά ἀντίθετα ἀπό ἐκεῖνα πού περίμεναν, ὅτι ὄχι μόνο δέν θά τόν λυποῦσε καθόλου, ἀλλά καί θά τόν τιμοῦσε μέ κάθε τιμή καί ὅτι θά τόν δεχόταν μέ πολλή χαρά θεωρώντας τον φίλο, ἀφοῦ τόν χτύπησαν στό κεφάλι καί στό πρόσωπο μέ γροθιές καί ραπίσματα, τέτοια ἀμοιβή δίνοντάς τον γιά τήν ἀλήθεια πού εἶπε, προστάζουν νά κλειστεῖ ἀμέσως στή φυλακή.

ΚΓ'. Φέρνουν πάλι μέσα τόν ἅγιο, σάν νά μὴν τοὺς ἀρκοῦσαν ὅσα εἶχαν προηγηθεῖ, κι ἐφαρμόζουν ἄλλο τέχνασμα δοκιμασίας σ' αὐτόν πού σέ κανένα τέχνασμα δέν ὑπέκυπτε. Τοῦ εἶπαν ὅτι ἀκολουθοῦσε τή διδασκαλία τοῦ Ὀριγένη καί ἦταν σύμφωνος μ' αὐτόν σέ ὅλα. Καί ὅταν γρήγορα διέλυσε τή σαθρή κι εὐδιάλυτη αὐτή κατηγορία, διακηρύττοντας μπροστά σέ ὅλους ὅτι εἶναι χωρισμένος ἀπό τόν Θεό καί τή μερίδα τῶν Χριστιανῶν ὁποῖος ἀκολουθεῖ τόν Ὀριγένη καί παραδέχεται τίς φλυαρίες του, τόν ρωτοῦν δεύτερη φορά γιά τόν Πύρρο καί ὅσα εἶχαν συζητηθεῖ τό-

τε, δείχνοντας ένα προσωπεῖο καλωσύνης ἀλλιώτικης ἀπό αὐτή πού ἤξεραν ἢ εἶχαν στήν καρδιά τους. Στή συνέχεια, καί μέ ποιό τρόπο ἔκοψε τήν ἐπικοινωνία του μέ τόν πατριάρχη. Ἐπειτα πρόβαλλαν ἐκτός ἀπό αὐτά κι ἄλλες ἐρωτήσεις καί ἰσχυρίστηκαν ὅτι πρέπει νά τιμᾶται ὁ Τύπος πού προβάλλεται ἀπό αὐτούς, πού τόσο αὐτός ἀπεχθανόταν καί περιφρονοῦσε. Καί γενικά ὅσα αὐτοί νόμιζαν ὅτι δέν ἐπιδέχονταν ἀπάντηση καί παρεμβάλλοντας στίς ἀπαντήσεις διάφορα δυσνόητα χωρίς νά ἀφήσουν τίς ἀπειλές ἐναντίον του καί τίς ὕβρεις, στό τέλος, ὅταν εἶδαν τήν ἥττα τους σέ ὅλα καί ὅτι συλλαμβάνονταν, σύμφωνα μέ τήν παροιμία, μέ τά ἴδια τους φτερά, ἀφοῦ ἔλυσαν τό συνέδριο, μπῆκαν βιαστικά στά διαμερίσματα τοῦ βασιλιᾶ ἀναγγέλοντάς του καί τή σταθερότητα τοῦ ἀγίου καί τό ἀήτητό του στούς λόγους, καί ὅτι τόν Μάξιμο κανένας δέν θά μπορούσε νά τόν πείσει νά συμφωνήσει μ' ἐμᾶς, κι ἂν ἀκόμα ἐπιχειροῦσε νά τόν βασανίσει.

ΚΔ'. Λίγος καιρός πέρασε ἀπό τότε κι ἔρχονται σ' αὐτόν ἄλλοι, ἐνῶ ἦταν πλέον φυλακισμένος, νομίζοντας ὅτι μέ τό νά τόν ἐπισκέπτονται συχνά καί νά τοῦ ἀπευθύνουν λόγια ἀπειλητικά θά τόν εὔρισκαν μαλακώτερο. Ἐλεγαν αὐτοί πού ἦρθαν ὅτι τούς εἶχε στείλει ὁ πατριάρχης καί πρότειναν στόν ἅγιο αὐτά πού εἶχαν νά τοῦ ποῦν. Καί τοῦ λένε:

«Ἐσύ σέ ποιά ἐκκλησία ἀνήκεις;» (θά χρησιμοποιήσω τά ἴδια τους τά λόγια), «τοῦ Βυζαντίου, τῆς Ρώμης, τῆς Ἀντιόχειας, τῆς Ἀλεξάνδρειας, τῶν Ἱεροσολύμων; Ὅριστε, ὅλες αὐτές καί μαζί καί οἱ ἐπαρχίες τους ἐνώθηκαν. Ἄν εἶσαι λοιπόν καί ἐσύ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐνώσου, μήπως ἀνοίγοντας νέα, διαφορετική ὁδó στή ζωή, πάθεις ἐκεῖνα πού δέν περιμένεις».

Σ' αὐτούς ὁ μακάριος, ὅπως θά ἔλεγες, ἐπίκαιρα καί συνετά ἀποκρίνεται·

«Καθολικὴ Ἐκκλησία εἶπε ὁ Κύριος ὅτι εἶναι ἡ ὀρθή καί σωτήρια ὁμολογία τῆς πίστεως, γι' αὐτό καί μακάρισε τόν Πέτρο πού ὁμολόγησε καλά, πάνω στόν ὁποῖο διεκήρυξε ὁ Θεός τῶν ὄλων ὅτι θά οἰκοδομήσει αὐτή τήν Ἐκκλησία (Ματθ. 16, 18). Ἐπιθυμῶ ὥστόσο νά μάθω τήν ὁμολογία πάνω στήν ὁποία ἔγινε ἡ ἔνωση ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν. Κι ἂν ἡ ἔνωση ἔγινε ὀρθά, οὔτε ἐγώ θά μείνω ἀμέτοχος».

ΚΕ'. Οἱ ἀπεσταλμένοι τότε τοῦ εἶπαν·

Ἄν καί δέν ἔχομε ἐντολή γι' αὐτό, ὥστόσο θά σοῦ ποῦμε, γιά νά σοῦ ἀφαιρέσουμε κάθε πρόφαση. Ὁμολογοῦμε δύο ἐνέργειες ἐξαιτίας τῆς διαφορᾶς καί μία ἐξαιτίας τῆς ἔνωσης.

Κι αὐτός τούς λέγει·

Οἱ δύο λέτε ὅτι ἐξαιτίας τῆς ἔνωσης ἔγιναν μία ἢ παράλληλα μ' αὐτές μία τρίτη;

Αὐτοί εἶπαν·

Ὅχι, ἀλλά οἱ δύο ἐξαιτίας τῆς ἔνωσης ἔγιναν μία.

Αὐτός εἶπε·

Ἀπαλλαχτήκατε ἀπό πράγματα ὑπαρκτά, πλάθοντας ἀνυπόστατη πίστη καί Θεό ἀνύπαρκτο. Ἄν δηλαδή συγχέομε τίς δύο σέ μία ἐξαιτίας τῆς ἔνωσης κι ἐξαιτίας τῆς διαφορᾶς διαιροῦμε πάλι τή μία σέ δύο, δέν θά ὑπάρχει οὔτε μονάδα ἐνεργειῶν οὔτε δυάδα· θά ἀλληλοαναιροῦνται πάντοτε καί θά κάνουν ἀνενέργητο ἐκεῖνον στόν ὁποῖο ὑπάρχουν καί τελείως ἀνύπαρκτο. Γιατί τό νά μὴν ἔχει καμμιὰ κίνηση ἀναφαίρετη ἐκ φύσεως καί πού μέ καμμιὰ μεταβολή δέν ἀλλάζει καί δέν μεταπίπτει, σημαίνει ὅτι στερεῖται ἀπό κάθε οὐσία, σύμφωνα μέ τούς Πατέρες, ἀφοῦ δέν ἔχει ἐνέρ-

γεια πού νά τόν χαρακτηρίζει κατά τήν ούσία. Δέν μπορῶ λοιπόν αὐτό νά τό λέγω οὔτε διδάχθηκα ἀπό τούς ἅγιους Πατέρες νά τό ὁμολογῶ. Στήν ἐξουσία σας βρίσκεται καί ὅ,τι λοιπόν νομίζετε κάνετε.

ΚΣΤ'. Αὐτοί ἐπειδή δέν εἶχαν τί ν' ἀντιτάξουν σ' αὐτά, ἀναφέρουν σ' αὐτόν τήν ἀπόφαση τῶν κρατούντων, λέγοντας, πώς ἂν δέν πειθόταν, θά ὑποβαλλόταν σέ ἀνάθεμα καί θά τόν ὀδηγοῦσαν στό θάνατο πού τοῦ εἶχε ὀρισθεῖ.

Αὐτός μέ πραότητα καί πολύ ταπεινά λέγει·

Ὅ,τι ἔχει ὀρισθεῖ ἀπό τό Θεό γιά μένα τώρα ἄς λάβει τό τέλος του κι ἄς εἶναι γιά τή δόξα ἐκείνου, τή γνωστή πρὶν ἀπό τούς αἰῶνες.

Ἄλλά τότε ἀναβάλλουν ὅσα εἶχαν ἐξαγγεῖλει. Κι ἀφοῦ ἔκαναν συμβούλιο ὁ βασιλιάς μαζί κι ὁ πατριάρχης, ὄχι διαφορετικό ἀπό ὅ,τι ὁ Πιλᾶτος καί οἱ Ἰουδαῖοι γιά τόν Χριστό μου, καταδικάζουν τόν ἅγιο σ' ἐξορία σ' ἓνα χωριουδάκι πού ὀνομαζόταν Βιζύη, καί τόν μεταφέρουν γρήγορα. Ταυτόχρονα καί τόν μαθητή του Ἄναστάσιο τόν ἀπομάκρυναν μόνον σέ ἓνα τόπο ἀπό κάθε τόπο χειρότερο καί στό τελευταῖο ἄκρο τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπικράτειας (ὁ τόπος λεγόταν στή βαρβαρική γλώσσα κάπως ἔτσι, Πέρβερη. Ἔκαναν δηλαδή σ' αὐτόν τά ἴδια πού εἶχαν κάνει στόν συνώνυμό του, ἐννοῶ τόν ἀποκρισιάριο τῆς Ρώμης*.

ΚΖ'. Πέρασαν λοιπόν πολλές μέρες καί στέλνουν στόν ἅγιο στήν ἐξορία του ἐκεῖνον τόν Θεοδόσιο, τόν ἐπίσκοπο τῆς Καισάρειας, καί τόν Παῦλο, καί ἄλλον

* Δηλαδή τόν Ἄναστάσιο, πού τόν εἶχαν ἐξορίσει στή Μεσημβρία.

έναν Θεοδόσιο, πού εἶχαν καί οἱ δύο τό ἀξίωμα τοῦ ὑπάτου, οἱ ὁποῖοι πρότειναν στό μακάριο πολλούς καί διάφορους λόγους, ἄλλοτε κολακευτικούς, ἄλλοτε ἀπειλητικούς, κι ἄλλοτε πάλι τόν ρωτοῦσαν γιά νά πληροφορηθοῦν. Τό τί εἶπαν συγκεκριμένα, τό ἀναφέρει τό ὑπόμνημα, ὅπως εἶπα πιο πάνω, πού συνέταξε ὁ καλός Ἀναστάσιος. Δέν εἶναι ὅμως ἴσως ἄκαιρο νά πῶ κι ἐγώ λίγα ἀπό αὐτά, κάνοντας μιά σύντομη ἔκθεση. Γιατί ἔτσι θά μάθομε καλύτερα, πόσο ὁ ἅγιος στάθηκε ἀνένδοτος καί ὅτι, ἐνῶ ἦταν πολλοί πού τόν καταπίεζαν ἐκβιαστικά καί προσπαθοῦσαν μέ πολλούς τρόπους νά τόν κλονίσουν, αὐτός ἔμενε τό ἴδιο ἀκλόνητος, ἀνένδοτος ὡς πρός ὅλα, καί μέ φρόνημα ἀμετάβλητο.

ΚΗ'. Ἀλλά ἄς δοῦμε τί λένε στόν ἅγιο αὐτοί πού εἶπαμε. Πρῶτα τόν ρωτᾶνε ἄν εἶναι καλά. Τοῦ ἀπευθύνουν αὐτήν τήν ἐρώτηση φιλικά τάχα, ἤ γιά νά ποῦμε καλύτερα κολακευτικά. Καί μόλις αὐτός εἶπε,

Ὅπως ἔχει προβλέψει καί ἔχει προορίσει ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ τό τέλος τῆς ζωῆς, σ' αὐτή τήν κατάσταση εἶμαι.

Ἀμέσως αὐτοί τόν ρωτοῦν·

Τί σημαίνει αὐτό τό «προγνώρισε» καί «προόρισε» καί ποιὰ εἶναι ἡ διαφορά τους;

Καί αὐτός εἶπε·

Τό ἕνα, τό «προγνώρισε», ἐξαρτᾶται ἀπό τίς δικές μας δυνάμεις, ἐννοῶ τούς λόγους, τά ἔργα, ἀπό τά ὁποῖα μᾶς ἐνεργοῦνται οἱ ἀρετές καί οἱ κακίες. Τό ἄλλο, τό «προόρισε» δέν εἶναι ἀπό ἐκεῖνα πού ἐξουσιάζομε, ἀλλά ἀπό ὅσα μᾶς συμβαίνουν ἀπ' ἔξω, χωρίς τή μετοχή τῆς θέλησῆς μας, ὅπως ἐπιθέσεις διάφορες καί ἄλλοι τρόποι τιμωρίας.

Κι ἀφοῦ ὁ πνευματέμφορος ἅγιος ἔκανε γενική

γιά τό καθένα ανάπτυξη καί διευκρίνισε ποιές θλίψεις μᾶς ἐπιβάλλονται δίκαια καί πρός τό συμφέρον μας γιά ἔκτιση ἁμαρτιῶν καί ποιές γιά νά δοκιμαστοῦμε ἢ καί γιά κάποια οἰκονομία, γιά νά μή πεῖ κανεῖς ὅτι δίνονται διαφορετικά, ἄφησαν τότε ἐκεῖνοι τούς λόγους αὐτούς καί ἄρχισαν νά μιλοῦν γιά ὅσα εἶχαν ἔρθει, καί τόν καλοῦσαν γιά κοινωνία μαζί τους καί συμφωνία γιά ὅσα εἶχαν κάνει. Κι ὅταν αὐτός ἀντιπρότεινε τό νεωτερισμό στήν Ἐκκλησία πού εἶχε γίνει καί τή σύγχυση τῆς πίστεως, τότε ὁ Καισαρείας Θεοδόσιος μπαίνει σέ συζήτηση μ' αὐτόν, λέγοντας μέ πολύ ἔντονο ὕφος, ὅτι αὐτοί δέν πρεσβεύουν τίποτε τό εἰδωλολατρικό καί ξένο ἀπό τόν ὀρθό λόγο, ἐπικροτώντας καί ὑπερασπίζοντας τή μία ἐνέργεια κι ἐκεῖνο τό ἕνα καί μόνο θέλημα.

ΚΘ'. Ἀλλά ὁ ἅγιος ἀπέδειξε καί τήν ἀντίφαση πού ὑπάρχει σ' αὐτά, λέγοντας:

Ἄν δηλαδή δεχθεῖ κανεῖς νά λέγεται γιά τή θεότητα ἢ μία ἐνέργεια δύο, θά δημιουργηθεῖ σύγχυση καί στή θεολογία καί στήν οἰκονομία καί θά συμβεῖ τό παράλογο· θά γίνει τετράδα κι ὄχι τριάδα, ἀφοῦ ἢ σάρκα θά γίνει τῆς ἴδιας φύσης μέ τόν Λόγο. Γιατί οἱ Πατέρες λένε, «ὅποια ἔχουν μία οὐσία, θά ἔχουν καί μία ἐνέργεια». Ἀλλά βέβαια θά ἐξαφανιστοῦν καί τά γνωρίσματα καί τά συστατικά τῆς θεότητας καί τῆς ἀνθρωπότητας, ἢ θά προχωρήσουν καί τά δύο σέ τέλεια ἀνυπαρξία, μέ τό νά μήν εἶναι δυνατόν οὔτε μία οὔτε δύο νά νοοῦνται ἢ νά λέγονται οἱ ἐνέργειες ἢ οἱ θελήσεις, σύμφωνα μ' αὐτούς τούς δικούς σας λόγους καί τή νέα δογματοποιία.

Πρόσθεσε καί πολλά ἄλλα στό λόγο του, ὥστε ἀπόρησε ὁ Θεοδόσιος καί εἶπε:

Ἄλλά ὅ,τι ἔγινε γιά λόγους οἰκονομίας δέν πρέπει νά τό θεωροῦμε ὡς βασικό δόγμα, ὅπως καί ὁ Τύπος πού τώρα ἐμεῖς προτείνουμε ἔγινε γιά λόγους οἰκονομίας καί ὄχι γιά λόγους δογματικούς.

Τότε ὁ ἅγιος ἀπάντησε καί εἶπε·

Οὔτε εὐλογο εἶναι οὔτε δίκαιο νά ἀσχολεῖται κανεῖς μέ τέτοιους νεωτερισμούς, καί ὅτι αὐτό εἶναι ἔργο ψευδοδιδασκάλων καί ἀπατεῶνων, τούς ὁποίους οὔτε ν' ἀκοῦμε πρέπει, ἀλλά ν' ἀλλάζουμε δρόμο ὅσο μπορούμε καί ν' ἀπομακρυνόμαστε ἀπό αὐτούς, γιά νά μή νομιστεῖ ὅτι ἀπολαμβάνομε μ' εὐχαρίστηση τή συντροφιά τους.

Ἐμειναν τότε ἄλαλοι γι' αὐτά πού ἄκουσαν, καί παρέμειναν σιωπηλοί γιά πολλή ὥρα, κρατώντας τά κεφάλια τους σκυμμένα στή γῆ.

Λ'. Ἄλλά ὁ Θεοδόσιος συνῆλθε καί μέ ἡσυχία συγκέντρωσε ἄλλες ἐρωτήσεις, πού θεωροῦσε ὅτι θά παραμείνουν σάν ἀκαθαίρετες ἀκροπόλεις. Αὐτές λοιπόν τίς ρήσεις πρόβαλλε καί τήν παραδοχή μερικῶν γενικῶν διατυπώσεων καί ἰσχυρίστηκε ὅτι ὁ Μάξιμος τίς παραδεχόταν αὐτές. Ἀκόμα κίνησε καί ἄλλες συζητήσεις γιά τήν ὑποστατική ἐνέργεια καί κάποια φυσική καί σχετική θέληση. Ἄλλά γιά νά γίνει λόγος γι' αὐτές ἀπαιτεῖται μακρότερη διήγηση καί δέν εἶναι γιά τήν παρούσα περίσταση. Ἐπειδή λοιπόν ἐκεῖνος πρόβαλλε αὐτά, ἐνῶ ὁ ἅγιος ἀνέτρεψε πολύ εὐκολα ὅλους τούς λόγους καί τούς λογισμούς πού τοῦ εἶχε προβάλλει, στό τέλος ἀπόκαμε κι ἐπειδή δέν εἶχε πιά τί ν' ἀπαντήσῃ στά παρόντα, προσπαθεῖ νά ἐλκύσει πρὸς τό μέρος του τόν ἅγιο μέ ἄλλο τρόπο. Ἄρχισε νά τοῦ μιλάει φιλικότερα καί νά τοῦ λέει ὅτι τάχα θά ἤθελε κι αὐτός νά βγοῦν ἀπό τή μέση τά σκάνδαλα καί τά ἐμπό-

δια και ν' αποδοθεῖ στήν Ἐκκλησία ἡ προηγούμενη εἰρήνη. Αὐτό, λέγει, δέν θά μπορούσε νά γίνει ἀλλιῶς, ἄν δέν πᾶμε καί στή Ρώμη καί δέν τούς καλέσομε καί τούς ἐκεῖ σέ συμφωνία καί συνδιαλλαγή· ν' ἀποκτήσομε δηλαδή μαζί μ' ἐκείνους ἕνα πνεῦμα κι ἕνα φρόνημα. Αὐτό προκάλεσε στόν ἅγιο πολύ καλή ψυχική διάθεση· πῶς θά μπορούσε νά πείσῃ ὅτι διατέθηκε ἀπέναντι σ' αὐτά πού εἰπώθηκαν καί μέ ποιούς ἐπαίνους δέν ἀντάμειψε αὐτόν πού εἶχε μιλήσει; Αὐτός βέβαια, ἄν καί τό σῶμα του ἦταν σέ κακή κατάσταση, ἐξαντλημένο ἀπό τήν ἄσκηση μαζί καί τά γηρατειά, ἦταν ὥστόσο πρόθυμος καί στήν Ρώμη πάλι νά μεταβεῖ καί μαζί μέ αὐτούς νά πράξει τά ὠφέλιμα.

Μόνον αὐτά νά γίνουν ἔργο, εἶπε, καί νά μή μείνουν λόγος πού εἰπώθηκε στόν ἀέρα.

ΛΑ'. Ὁ Θεοδόσιος ἐπιβεβαίωσε μέ ὄρκο ὅσα εἶπε κι ἔβαλε τό χέρι στά ἅγια Εὐαγγέλια, ἄν καί τίποτε ἀπό αὐτά δέν ἐτήρησε ὁ ἀνόητος, ἐπειδή παρασυρόταν ἀπό τίς ἐπιθυμίες ἐκείνων πού εἶχαν τήν ἐξουσία. Ἀκόμη περισσότερο χαρούμενος γινόταν ὁ ἅγιος καί εἶχε ὀλόκληρο τόν ἑαυτό του δοσμένο στήν ἀποδημία καί σκεφτόταν τί θά ἦταν ὠφέλιμο γι' αὐτούς καί γιά ἐκείνους πού ἦταν στή Ρώμη. Ἐπειτα, ὅταν ἐπρόκειτο νά ἀναχωρήσει ἀπό ἐκεῖ ὁ Θεοδόσιος, γιά νά ἀνακοινώσῃ ὅλα αὐτά σ' ἐκείνους πού ἦταν στήν πρωτεύουσα, ἀσπάστηκε πάλι τόν ἅγιο καί ἀφοῦ τοῦ πρόσφερε ἕνα στιχάρι κι ἕνα σκοῦρο πανωφόρι, μπαίνει ἔτσι στό Βυζάντιο μαζί καί μέ τούς δύο ὑπάτους πού τόν ἀκολουθοῦσαν.

ΛΒ'. Πέρασαν ἀπό τότε ὀχτώ ἡμέρες καί πηγαίνει στόν ἅγιο ὁ Παῦλος, τιμημένος κι αὐτός μέ τό ἀξίωμα

τοῦ ὑπάτου, ἔχοντας αὐτήν τήν προσταγή ἀπό τό βασιλιά· νά πάρει δηλαδή τόν ἅγιο ἀπό τή Βιζύη μέ προσοχή καί σεβασμό, καθόσον ἦταν φίλος καί οἰκεῖος τῶν προγόνων του, καί νά τόν μεταφέρει σ' ἓνα ἀπό τά μοναστήρια στό Ρήγιο, τό λεγόμενο τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Τήν ἄλλη μέρα τόν ἐπισκέπτονται ὁ Ἐπιφάνιος καί ὁ Τρώϊλος, καί οἱ δύο μέ τό ἀξίωμα τοῦ πατρικίου, μαζί μέ τόν Θεοδόσιο Καισαρείας. Ὁ ἅγιος περίμενε ὅτι ὁ τελευταῖος θά ἐμπέδωνε καί ὅσα εἶχε ἤδη πεῖ, ἐπειδή δέν εἶχε ἀντιληφθεῖ τήν ὑποκρισία του ἢ δίχως ἴχνος δόλου ψυχῆ του. Κι αὐτοί λοιπόν, ἀφοῦ συνομίλησαν πολύ μέ τόν ἅγιο, μετέφεραν τίς ὑποσχέσεις τοῦ βασιλιᾶ, ὁ ὁποῖος ὑποσχόταν ὅτι καί σάν πατέρα θά τόν κάνει καί θά τόν ἀναδείξει ἀνώτερο ἀπό ὄλους, μέ τόν ὄρο μόνο νά ἔνωθεῖ μαζί του καί νά συμφωνήσει καί νά ἐπιδοκιμάσει τά ἀποφασισμένα ἀπό κοινού μαζί μέ αὐτούς. Καί ἀκόμα ὅτι, ἂν αὐτός εἶναι σέ διάσταση μ' αὐτούς καί στασιάζει, ὅλη σχεδόν ἡ Ἀνατολή καί ἡ Δύση συστασιάζουν καί ἀποστατοῦν. Ἐκτός ἀπό αὐτά εἶπαν καί πρότειναν καί ἄλλα πού νόμιζαν ὅτι τούς εὐνοοῦσαν, πηγαινοφέρνοντας ἄνω καί κάτω σέ ὅλα ὅσα ἔλεγαν ἐκεῖνον τόν ἀτύπωτο Τύπο. Γιατί εἶχαν πιά καταλάβει πώς οὔτε ἐλάχιστα δέν ἔκλινε ὁ ἅγιος πρὸς τούς λόγους τους, ὁ ὁποῖος μέ δυνατή φωνή φώναξε αὐτό·

Ὅλη ἡ δύναμη τῶν οὐρανῶν δέν θά μέ πείσει νά κάνω αὐτό πού μοῦ προτείνετε. Τί δηλαδή θ' ἀπολογηθῶ, δέν λέγω στόν Θεό, ἀλλά στή δική μου συνείδηση, ἂν γιά τή δόξα τῶν ἀνθρώπων, πού δέν ἔχει καθόλου ὑπαρξη, ἀρνηθῶ τώρα τήν πίστη πού μέ σώζει;

ΛΓ'. Ὅταν λοιπόν διαπίστωσαν ὅτι αὐτός παραμένει ἔτσι ἀνένδοτος καί μάλιστα νά μέμφεται καί τό

Θεοδόσιο, πού ἔτσι ψευδῶς καί γιά κακό του πρόβαλλε τούς λόγους του καί τούς ὄρκους, τότε σηκώθηκαν γρήγορα κι ἔκαναν τά δικά τους, τέτοια πού θά μπορούσαν νά κάνουν τέτοιοι ἄνθρωποι. Ἄλλοι λοιπόν τόν χτυποῦσαν μέ γροθιές –πῶ πῶ ἀνόσια χέρια–, παρακινώντας στήν αὐθάδεια καί τούς ὑπηρέτες πού τούς ἀκολουθοῦσαν, ἄλλοι τόν χτυποῦσαν στό πρόσωπο καί τόν ἔσπρωχναν, καί ἄλλοι τόν ἔφτυναν στό πρόσωπό του, ὅπως τόν Ἰησοῦ μου οἱ στρατιῶτες καί τό ἄνομο πλῆθος, καί δέν σταμάτησαν νά τόν φτύνουν διαρκῶς οἱ ἀληθινοί κατάπτυστοι, προτοῦ γεμίσουν μέ τά φτυσίματά τους ὅλο του τό πρόσωπο καί νά κατακλύσουν καί τά ράσα πού φοροῦσε, ὥστε ἀπό τό πλῆθος τῶν φτυσμάτων νά ἀναδίδεται ἀφόρητη δυσωδία, τήν ὁποία κανένας ἄλλος, παρά μονάχα οἱ βρωμεροί ἐκεῖνοι καί δυσώδεις ἦταν ἄξιοι νά τή μυρίζουν. Καί δέν θά σταματοῦσαν νά ἐνεργοῦν ἔτσι οἱ ἀναιδέστατοι, ἂν ὁ Καισαρείας Θεοδόσιος δέν σταματοῦσε τή μανία τους καί δέν τούς ἔκανε νά στραφοῦν σέ ἄλλα. Καί σά νά μήν εἶχαν κάνει τίποτε οἱ –τί ἄλλο νά πῶ– πίο θρασεῖς κι ἀπό σκυλιά, σέ λίγο πάλι ἀπευθύνουν στόν ἅγιο ἐρωτήσεις καί κάποιες ἄλλες φλυαρίες, καί καθῶς ἔβλεπαν ὅτι ὅσα ἔλεγαν δέν εἶχαν ἀποτέλεσμα κι ἔπεφταν στό κενό κι ὅτι κοπίαζαν ἄδικα καί μάταια, ἀφοῦ τόν ἔλουσαν μέ βρισιές πού δέ λέγονται μέ λόγια κι ἀφοῦ τοῦ πῆραν κάθε τι ἀπό ὅσα χρειώδη καί ἀπαραίτητα ἔτυχε νά ἔχει, ἀναχωροῦν ἀπό ἐκεῖ οἱ σκληροί καί δύστροποι.

ΛΔ'. Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, τόν πηγαίνουν στήν Κωνσταντινούπολη καί πηγαίνουν μαζί καί τό μαθητή του Ἀναστάσιο, καθῶς καί τόν ἄλλο Ἀναστάσιο, πού τόν ἀποκαλέσαμε ἀποκρισάριο. Κι ἀφοῦ

χρησιμοποίησαν ἐναντίον τους κατάρες αὐτοί οἱ δυσώνυμοι καί κατάρατοι κι ἄφοῦ ἔβαλαν ἀνάθεμα (ὄχι σ' αὐτούς μόνο, ἀλλά σέ ὅλους τούς ὀρθοδόξους ζωντανούς καί κεκοιμημένους), τούς παραδίδουν τότε σέ ὄσους εἶχαν ὀριστεῖ γιά τήν τιμωρία τους, γιά νά ἐκτελέσουν ὅσα εἶχαν ἀποφασιστεῖ ἐναντίον τους. Δέν τούς ἀφαιροῦσαν τάχα τελείως τή ζωή, γιά νά ὑπάρξει ἵχνος φιλανθρωπίας καί γιά τούς ἀπάνθρωπους, προετοίμαζαν ὅμως τιμωρίες ὀδυνηρότερες κι ἀπό τόν ἴδιο τό θάνατο. Πράγματι τούς παρέλαβε ὁ ἔπαρχος τῆς πόλης κι ἄφοῦ τούς ὀδήγησε στό διοικητήριον, δίνει διαταγή τόν θεῖο Μάξιμον πρῶτα, πού τόν κρατοῦσαν σφιχτά τέσσερες, νά τόν χτυποῦν μέ σκληρά βούνευρα, χωρίς νά λυπηθεῖ ὁ μιάρός τά γηρατειά του, οὔτε τίς καταρικνωμένες σάρκες τῶν μελῶν του, οὔτε τό σῶμα ἐκεῖνο πού τό εἶχε φάγει ἡ νηστεία καί οἱ ταιλαιπωρίες, ἀλλά μέ τέτοια σκληρότητα τό ξέσκιζε, ὥστε ἀπό τό ἄφθονο αἷμα πού ἔτρεχε νά κατακοκκινίσει ὄλο τό ἔδαφος κάτω ἀπό τά πόδια του, κι ὄλες τίς σάρκες του νά μαδήσει καί νά μήν τοῦ μείνει γερό οὔτε ἓνα σημεῖο τοῦ σώματός του.

ΛΕ'. "Ἐπειτα ὁ ἄνθρωπος μέ ψυχή θηρίου πηγαίνει καί στό μαθητή του καί στή συνέχεια καί στό συνώνυμον ἐκεῖνου, δίνοντας καί σ' αὐτούς πολλά χτυπήματα καί προξενώντας τους πάρα πολλούς μώλωπες. "Ἐβαλε μάλιστα σ' αὐτούς καί κήρυκες, οἱ ὀποῖοι τήν ὥρα πού τούς μαστίγωναν φώναζαν·

"Ὅσοι δέν ὑπακούουν στούς βασιλικούς νόμους καί μένουν ἀνυποχώρητοι, εἶναι ἄξιοι νά πάθουν αὐτά τά παθήματα.

Μόλις πού ἀνέπνεαν πιά αὐτοί, τούς ἔφεραν καί τούς πέταξαν στή φυλακή.

ΛΣΤ'. Σέ λίγο φέρνουν μπροστά τους τόν ἅγιο μαζί καί τόν μαθητή του, πού ἦταν ὅλος σημαδεμένος ἀπό τούς μώλωπες, πρησμένος ὅλος, ὅλος μέ ἐρεθισμένες πληγές. Ὅμως, ἄν καί ὑπέφερε τόσους πόνους, δέν δίστασαν νά πράξουν ἐναντίον του κι ἄλλα χειρότερα, ἀποβάλλοντας τελείως τή φυσική συγγένεια. Γιατί τή γλῶσσα ἐκείνη, πού μιλοῦσε γιά τό Θεό καί πού ἀνάβρυσε λόγους ἀφθονότερους ἀπό νερά ποταμῶν, τήν κόβουν ἄνομα βαθιά μέσα ἀπό τό φάρυγγα κι ἀπό τήν ἐπιγλωτίδα δίπλα, ὥστε, ἀφαιρώντας τό γλωσσικό ὄργανο, νά ἀφαιρεθεῖ μαζί καί ὁ λόγος καί ἡ διδασκαλία του καί νά μείνει σιωπηλός καί βουβός. Ἀλλά δέν ἔμελλες, καλέ μου Μάξιμε, καί μέ κομμένη ἀκόμα γλῶσσα νά σωπαίνεις, οὔτε νά μή ἀφήνεις ἐκείνους τούς γλυκεῖς λόγους νά κελαρύζουν. Ἀλλά αὐτός πού συγκροτεῖ τή γλῶσσα τῶν νηπίων καί κάνει νά μιᾶ ὁ ἄλαλος καί ὁ κουφός, ἐκεῖνος ἔκανε κι ἐσένα νά μιᾶς τελείως καί νά φθέγγεσαι καί νά διατυπώνεις λόγους καλύτερα διαρθρωμένους ἀπό ὅ,τι προηγουμένως.

ΛΖ'. Κι ὅταν ἔκαναν τό ἴδιο καί στό μαθητή του Ἀναστάσιο καί ἔκοψαν κι ἐκείνου τή γλῶσσα βαθιά, ἡ ἴδια χάρη δυνάμωνε καί αὐτόν καί τοῦ ἔδινε λόγο χωρίς τό γλωσσικό ὄργανο, λόγο παράδοξο πολύ καί ἄφθονο. Γι' αὐτό κι ἐρεθισμένοι οἱ μιαροί ἀπό μεγαλύτερο φθόνο, προξενοῦν στούς γενναίους κι ἄλλο βασανιστήριο πρωτοφανές, σά νά εἶχαν τήν ἐντύπωση ὅτι ἀδικοῦσαν, ἄν δέν κινοῦσαν ἐναντίον τους ὅλο τό πλῆθος τῶν δεινῶν. Καί θά ἦταν πολύ καλύτερο νά τούς βγάλουν ἀπό τή μέση μέ θάνατο, ὅπως καί εἶχαν ἀποφασίσει, παρά νά τούς παραδώσουν σέ τέτοια βασανιστήρια. Ἀφοῦ δηλαδή περιέδεσαν μέ σχοινιά λεπτά τόν μακάριο καί μέ στρέβλες τόν ἔσφιξαν ἀπό πα-

ντοῦ, μέ σμίλη καί σφύρα ἀποκόπτουν τό δεξί χέρι καί τό ρίχνουν καταγῆς. Ὑστερα ἔτσι ὅπως ἦταν στράφηκαν στόν συναθλητή του Ἀναστάσιο καί παίρνουν τήν ἴδια ἐκδίκηση κι ἀπό ἐκεῖνον, γιά νά ἔχει ὁπωσδήποτε καί τήν ἴδια προαπόλαυση τῆς δόξας. Στή συνέχεια, ἀφοῦ τούς ἔβγαλαν ἀπό τό διοικητήριο χωρίς γλῶσσα καί χωρίς χέρι, τούς ἔσερναν καί τούς γύριζαν στήν ἀγορά, δείχνοντας τά κομμένα μέλη καί βγάζοντας ἀναρθρες κραυγές, καθῶς καί περιπαίζοντας καί χλευάζοντάς τους. Μετά τήν ἐξευτελιστική αὐτή περιφορά τούς στέλνουν σέ μακρότατη ἐξορία, μαζί τους καί τόν ἀποκρισιάριο Ἀναστάσιο· αὐτό βέβαια ἦταν τό μόνο καλό πού ἔκαναν οἱ ἀνόσιοι, πού ἔστειλαν μακριά τους τούς ἀγίους.

ΛΗ'. Ἀλλά βέβαια ἡ θεία δίκη δέν ἀδιαφοροῦσε, ἄν καί, ὅπως συνήθως, μακροθυμοῦσε. Σέ λίγο τιμώρησε τό βασιλιά πού εἶχε παρανομήσει· τόν ἐκτόπισε μακριά καί στίς Συρακοῦσες τῆς Σικελίας ἔδωσε νά δεχτεῖ τό θλιβερότερο θάνατο. Μισήθηκε ἀπό τούς Βυζαντινούς ὁ ἄξιος μίσους γιά ὅσα ἔπραξε καί ἔγινε ὁ μέγιστος ἐχθρός τους. Ἐπειδή φοβήθηκε μήν πάθει κανένα κακό ἀπό αὐτούς, ἔφτασε ἐκεῖ μέ τή σύζυγό του καί τά παιδιά του. Ὅταν λοιπόν πῆγε σέ λουτρό γιά νά λουστεῖ, κάποιος ἀπό ἐκείνους πού ὑπηρετοῦσαν ἐκεῖ, δίνοντάς του καίριο χτύπημα στό κεφάλι, τοῦ συνέτριψε τό κρανίο καί μαζί ἀφαίρεσε καί τοῦ δυστυχισμένου τή ζωή. Ὅταν ὁ γιός του, πού λεγόταν Κωνσταντίνος, μέ τούς ἀδελφούς του Ἡράκλειο καί Τιβέριο, ἔλαβε τά σκῆπτρα, κατάλαβε ὅτι δέν ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσει αὐτός τόν ἴδιο δρόμο μέ τόν πατέρα του, γιά νά μήν ἔχει κι αὐτός τήν ἴδια τύχη. Γι' αὐτό συναθροίζοντας τούς Πατέρες σ' ὅλο τόν κόσμο συγ-

κρότησε μεγάλη σύνοδο, πού λέγεται ἕκτη οἰκουμενική. Σ' αὐτήν ἔπραξε καί ἄλλα πού ἀξίζει νά θυμόμαστε, ἀλλά καί διακήρυξε περίλαμπρα δύο θελήσεις καί ἐνέργειες γιά τίς δύο φύσεις καί ἔβαλε κατάρα κι ἀνάθεμα σ' ἐκείνους πού εἰσήγαγαν καί πρεσβεύουν τό δόγμα ἐκεῖνο τῆς μιᾶς θέλησης. Αὐτό προηγουμένως ἔπραξε κινούμενος ἀπό τό θεῖο Πνεῦμα στή Ρώμη καί ὁ προκαθήμενός της Ἀγάθων, πού ἐγκαταστάθηκε στό θρόνο μετά τόν Μαρτίνο. Κατέστησε κι αὐτός ἐκείνους πού εἶχαν διαπράξει τά παράνομα κατάρατους κι ἀπόβλητους ἀπό τήν Ἐκκλησία. Αὐτά ὅμως ἀργότερα.

ΛΘ'. Ἀφοῦ λοιπόν, ὅπως εἶπαμε, μετέφεραν στήν ἐξορία τόν θεῖο Μάξιμο, πολλά παθήματα τοῦ συνέβηκαν κατά τήν πορεία καί πολλούς πόνους ὑπέμεινε, ὥστε νά μήν μπορεῖ οὔτε σέ ὑποζύγιο νά καθίσει οὔτε σέ φορεῖο· γιατί οἱ πόνοι τόν ἔκαιγαν παντοῦ καί βασανίζóταν ἀπό μύριες ὀδύνες. Ἔτσι, ἀφοῦ τόν ἔβαλαν σέ φορεῖο πλεγμένο μέ βέργες, κρατώντας τον μέ δυσκολία καί κόπο, τόν μετέφεραν στόν ἀτέλειωτο ἐκεῖνο δρόμο, καί τόν ἔκλεισαν σ' ἓνα ἀπό τά κάστρα τῆς Ἀλανίας, πού τό ἔλεγαν Σμίχαρη, μαζί μέ φρουρούς καί τόν ἄφησαν τελείως χωρίς καμμιά φροντίδα. Ἐπειδή καί τόν καλό μαθητή του μέ τό συνώνυμό του τούς ὀδηγοῦσαν ἀπό τόν ἴδιο δρόμο, τούς χωρίζουν καί τούς δύο ἀπό τό δάσκαλό τους, ἀλλά καί τούς χωρίζουν τόν ἓνα ἀπό τόν ἄλλο, ἀλλάζοντας ἓνα πρὸς ἓνα πολλούς τόπους καί πηγαίνοντάς τους κάπου πιό πέρα ἀπό τή χώρα τῶν Ἀβασγῶν. Ἐδῶ καί ὁ ἓνας ἀπό αὐτούς κατάκοπος ἀπό τήν πολλή κακοπάθεια ἄφησε τήν τελευταία του πνοή πού μόνο αὐτή τοῦ εἶχε ἀπομείνει, καί δέν εἶναι γνωστή ἀκριβῶς καί αὐτή ἡ ἡμέ-

ρα τῆς μετάστασής του ἀπό ἐδῶ, ὅπως εἶπε ὁ ὁμώνυμός του, ἐννοῶ ὁ ἀποκρισιάριος Ἀναστάσιος.

Μ'. Ἀλλά στὸν θεῖο Μάξιμο, πού ἦταν φυλακισμένος πιά στό φρούριο τῆς Ἀλανίας, φάνηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ θεῖο ὄραμα, πού τοῦ δήλωσε καί τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του καί τὸν καλοῦσε στὰ οὐράνια σκηνώματα. Ὄταν λοιπὸν ἔφτασε καί ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἦταν ἡ δεκάτη τρίτη τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, ἀφήνει τὰ ἐδῶ καί ἀνεβαίνει στοὺς οὐρανοὺς, ὁ ἀληθινὰ ἄξιος γιὰ τοὺς οὐρανοὺς καί γιὰ τὴν ἐκεῖ κατοικία. Στό μνημα ὅπου ἔχει ἐναποτεθεῖ τό ἅγιο σῶμα του κάθε νύχτα ἀπὸ τότε λάμπουν τρεῖς πυρσοὶ πού φαίνονται ἀπὸ μακριά, σκορπώντας θαυμαστή αἴγλη κι ὅπως εἶναι φυσικὸ προκαλώντας ἀκόμα μεγαλύτερη ἐκπληξη σ' ἐκείνους πού τοὺς ἔβλεπαν, καί φανερώνοντας τὴν πλουσιώτερη χάρη τοῦ μεγαλόδωρου Θεοῦ πρὸς τὸν θεράποντά του.

ΜΑ'. Σ' ἐσένα ὅμως, πανάγιε πατέρα, εἶναι μεγάλη καί τῶν παρόντων ἡ δόξα καί ἡ λαμπρότητα, γιατί ἄφθονα σέ τίμησε ὁ Κύριος κι ἐδῶ. Εἶναι ὅμως μεγαλύτερη καί ὑπερέχει πάρα πολὺ ἡ ἐκεῖ οὐράνια ζωὴ. Γιατί θά παραστέκεσαι στό μέγα φῶς καί θά δέχεσαι στὸν ἑαυτό σου ὅλη τὴν αἴγλη τῆς μακάριος καί ἀρχιφωτῆς Τριάδας, καί τό πιό παράδοξο ἀπὸ ὅλα, θ' ἀντικρύξεις τὸν Θεό, ἐφόσον δηλαδή ἔχεις γίνει φῶς κι ἐσύ μέ τὴν ἔνωση καί ἔχεις γίνει ὅλος θεός κατὰ μέθεξη δεχόμενος μέ ἄρρητο τρόπο τὴ θέωση. Ἀφοῦ λοιπὸν σοῦ ἔλαχε τέτοια δόξα, δίνε πολλή καί τὴ βοήθειά σου σ' ἐμᾶς πού ἀκόμα κολυμποῦμε στὴ θάλασσα τῆς ζωῆς αὐτῆς καί διαπλέομε τὸν μακρὸ αὐτὸ καί πολυκίνδυνο βίον, γιὰ νὰ προσορμιστοῦμε μέ κυβερνήτη

καί ὁδηγὸ ἐσένα, ὑπερπλέοντας ἀνάλαφρα τὴν ἄστατη θάλασσα, στά ἀτάραχτα αἰώνια λιμάνια, ὅπου ὑπάρχει ἡ μακάρια ζωὴ καί ἡ κατάπαυση ἡ γεμάτη γαλήνη.

ΜΒ'. Αὐτός ἄς εἶναι ἀπό ἐμένα ὁ λόγος σ' ἐσένα, ἄριστε πατέρα μέ τὴν ἀπέραντη πρὸς τὰ παιδιά σου ἀγάπη, ὁ ὁποῖος βέβαια εἶναι σέ ὅλα, τό γνωρίζω, κατώτερος ἀπό τὴν πραγματικότητα, ὡς πρὸς τόν πόθο ὅμως δέν ὑπολείπεται ἀπό κανένα. Καί αἴτιος ὅπως-δήποτε τοῦ λόγου καί ὁδηγός εἶναι ὁ ἱεράρχης πού εἶναι ἀφοσιωμένος σ' ἐσένα καί πλούτησε μέ τὴν ὁμω-
 νυμία καί ὁμοτροπία τοῦ ποιμενάρχῃ τῶν Μύρων*, καί πού ἔχει θαυμαστό ἔρωτα γιά τούς λόγους σου πάντοτε καί πόθο ξεχωριστό καί κάνει τῆς γλώσσας του εὐχαρίστηση τό γλυκύτατο ὄνομά σου, στόν ὁποῖο ὡς ἀντίδωρο δῶσε νά εἶναι μαζί σου καί ὁμόσκηνός σου. Ὅπως βλέπεις διεξάγει κι αὐτός μεγάλο ἀγῶνα γιά χά-
 ρη τοῦ καλοῦ καί προσφέρει καί τὴν ψυχὴ του τὴν ἴ-
 δια, ἀρκεῖ μόνο νά μπορέσει νά ἐπιτύχει κάποια βελ-
 τίωση στά πράγματα, στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυ-
 ρίου μας, στόν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα καί ἡ δύναμη, τώ-
 ρα καί πάντοτε καί στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* Ἐπομένως ὁ Βίος θά γράφτηκε ἀπό κάποιον ἐπίσκοπο Νι-
 κόλαο.

Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ

**Ἐξήγηση τῆς συζήτησης
πού ἔγινε μεταξύ τοῦ ἀββᾶ κύρ Μαξίμου
καί τῶν δικῶν του μέ τούς ἄρχοντες
στή Γραμματεία**

Τή μέρα πού προσορμίστηκε στή βασιλική πόλη ὁ κυρ-Μάξιμος μαζί μέ τούς δικούς του, πρὸς τή δύση τοῦ ἡλίου ἦρθαν δύο μαντατοφόροι μέ δέκα παρακοιμώμενους φρουρούς, καί τούς πῆραν ἀπό τό πλοῖο γυμνούς καί ξυπόλυτους, κι ἀφοῦ τούς χώρισαν τόν ἕνα ἀπό τόν ἄλλο, τούς φύλαξαν σέ διάφορα φυλάκια. Μετά ἀπό λίγες μέρες τούς πηγαίνουν στό παλάτι καί ὀδηγοῦν τό γέροντα στό μέρος πού εἶχε μαζευτεῖ ἡ σύνοδος κι ἄλλος πολὺς κόσμος, κι ἀφοῦ τόν ἔφεραν στό μέσο τῶν ἀρχόντων πού ἦταν καθισμένοι, τοῦ λέγει ὁ γραμματέας μέ πολύ θυμό καί μανία.

Εἶσαι Χριστιανός;

Αὐτός τοῦ ἀπάντησε·

Μέ τή χάρη τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων, εἶμαι Χριστιανός.

Καί ἐκεῖνος τοῦ εἶπε·

Δέν εἶναι ἀλήθεια.

Ἀποκρίθηκε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ·

Ἐσύ λές ὅτι δέν εἶμαι, ἀλλ' ὁ Θεός λέγει ὅτι εἶμαι καί παραμένω Χριστιανός.

Αὐτός τοῦ λέγει·

Καί πῶς, ἂν βέβαια εἶσαι Χριστιανός, μισεῖς τὸν βασιλιά;

Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε·....

Ἄν γιὰ χάρη τῆς οἰκονομίας ἀναιρεῖται μέσα στήν κακοπιστία ἢ σωτήρια πίστη, αὐτό τό εἶδος τῆς λεγομένης οἰκονομίας εἶναι πλήρης χωρισμός ἀπό τὸν Θεό καί ὄχι ἔνωση. Γιατί μπορεί αὔριο οἱ Ἑβραῖοι οἱ ἀσεβέστατοι νά ποῦν· ἄς διευθετήσομε τήν εἰρήνην μεταξύ μας κι ἄς ἐνωθοῦμε· ἄς ἀφαιρέσομε ἐμεῖς τήν περιτομή, ἐσεῖς τό βάπτισμα, κι ἄς μὴν πολεμήσομε πιά μεταξύ μας. Τό πρότειναν κάποτε αὐτό ἐγγράφως οἱ Ἀρειανοί ἐπὶ μεγάλου Κωνσταντίνου, λέγοντας· Ἄς ἀφαιρέσομε τό Ὁμοούσιο καί τό Ἐτεροούσιο, κι ἄς ἐνωθοῦν οἱ Ἐκκλησίες. Δέν τό δέχθηκαν ὁμως οἱ θεοφόροι Πατέρες μας. Προτίμησαν νά καταδιωχθοῦν καί νά πεθάνουν, παρά ν' ἀποσιωπήσουν τό λόγο πού παρασταίνει τή μία ὑπερούσια θεότητα τοῦ Πατέρα, τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καί μάλιστα ἐνῶ ὁ μέγας Κωνσταντίνος εὐνοοῦσε ἐκείνους πού ἔκαναν αὐτήν τήν πρόταση, ὅπως ἱστοροῦν πολλοί πού ἔγραψαν μέ ἐπιμέλεια ὅσα εἶχαν γίνει τότε. Καί κανένας ἀπό τούς βασιλεῖς δέν μπόρεσε μ' ἐνδιάμεσες ἀπόψεις νά πείσει τούς θεηγόρους Πατέρες νά συμβιβαστοῦν μέ τούς αἰρετικούς στά θέματα αὐτά, ἀλλά χρησιμοποιοῦσαν τίς ξεκάθαρες καί ἀληθινές καί κατάλληλες γιὰ τό συζητούμενο δόγμα ἀπόψεις λέγοντας κατηγορηματικά ὅτι ἡ συζήτηση καί ὁ καθαρισμός τῶν σωτήριων δογμάτων τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνήκει στοὺς ἱερεῖς....

Μ' αὐτά πού λές δίχασες τήν Ἐκκλησία, φώναξε ὁ Μηνᾶς.

Κι αὐτός τοῦ ἀπαντᾷ·

Ἄν ὁποῖος λέγει τὰ διδάγματα τῶν ἁγίων Γραφῶν καί τῶν ἁγίων Πατέρων προκαλεῖ σχίσμα στήν Ἐκκλησία, ὁποῖος διαγράφει τὰ διδάγματα τῶν Πατέρων τί θά φανεῖ πῶς προξενεῖ στήν Ἐκκλησία, πού χωρίς αὐτά δέν μπορεῖ νά σταθεῖ οὔτε αὐτό τό ἴδιο τό ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας;

Στράφηκε τότε ὁ γραμματικός καί εἶπε κραυγάζοντας στούς ἄνδρες τοῦ ἐξάρχου·

Πές τε στόν ἐξάρχο· Ἐναν τέτοιον ἄνθρωπο ἔπρεπε νά τόν ἀφήσεις νά ζεῖ στήν περιοχὴ τῆς ἐξουσίας σου;

Τόν ἔβγαλαν τότε ἔξω καί βάζουν μέσα τόν μαθητή του, καί ζητώντας νά κατηγορήσει τόν δάσκαλό του, ὅτι τάχα εἶχε καταλυπήσει τόν Πύρρο, ἀποκρίθηκε μέ ἡρεμῆ φωνή αὐτό πού ἦταν ἀλήθεια·

ἽΟτι δηλαδή κανένας δέν τίμησε τόν Πύρρο ὅπως αὐτός.

Τόν πρόσταξαν νά τό πεῖ δυνατά, κι ἐπειδή δέν δέχθηκε νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν πρέπουσα εὐλαβῆ φωνή στούς μοναχοὺς, διέταξε νά τόν χτυπήσουν οἱ παρόντες, οἱ ὁποῖοι τόν χτύπησαν μέ τίς γροθιές τους καί τόν ἄφησαν μισοπεθαμένο.

ἽΟταν στή συνέχεια τοὺς ἄφησαν στά δεσμοτήρια συναντᾶ τό Γέροντα ὁ Μηνᾶς καί τοῦ λέει παρουσία τῶν ἀρχόντων·

Σ' ἔφερε καί σ' ἔρριξε ἐδῶ ὁ Θεός, γιά νά ἀπολαύσεις ὅσα ἔκανες στούς ἄλλους, παραπλανώντας ὅλους καί ὀδηγώντας τους στά διδάγματα τοῦ Ὠριγένη.

Σ' αὐτόν παρουσία ὄλων εἶπε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ·

Ἀνάθεμα στόν Ὠριγένη καί στά διδάγματά του καί σέ ὅλους τοὺς ὁμόφρονές του.

Λέγει τότε ὁ πατρίκιος Ἐπιφάνιος·

Διαλύθηκε κύρ ἀββᾶ Μηνᾶ ἡ κατηγορία πού τοῦ

ἐπέρριψες, ὥστε, κι ἂν ἀκόμα ἦταν Ὡριγενικός, μιά καί τόν ἀναθεμάτισε, ἐλευθερώθηκε ἀπό αὐτή τή μομφή. Ἐγώ πάντως ἂν τοῦ ἀποδίδουν στό ἐξῆς κάτι τέτοιο δέν τό παραδέχομαι.

Μεταφέρθηκε τότε καθένας ἀπό αὐτούς στόν τόπο στόν ὁποῖο φυλαγόταν.

* * *

Τήν ἴδια μέρα, τήν ὥρα πού ἄναβαν τά φῶτα, ὁ Τρώϊλος ὁ πατρίκιος καί ὁ Σέργιος ὁ Εὐκρατᾶς, ὁ ἀρχιτραπεζοκόμος τοῦ βασιλικοῦ τραπεζιοῦ, ἦρθαν στό γέροντα δοῦλο τοῦ Θεοῦ, κι ἀφοῦ κάθισαν, πρόσταξαν νά καθίσει κι αὐτός κι εἶπαν·

Διηγῆσου μας, κύρ ἀββᾶ, τή συζήτηση γιά τά δόγματα πού ἔγινε στήν Ἀφρική καί στή Ρώμη ἀνάμεσα σ' ἐσένα καί τόν Πύρρο, καί μέ ποιά ἐπιχειρήματα τόν ἔπεισες ν' ἀναθεματίσει τήν ἴδια του τήν πίστη καί νά συμφωνήσει μέ τή δική σου.

Τούς τά διηγῆθηκε ὅλα μέ τή σειρά, ὅσα διέσωζε στή μνήμη του. Εἶπε καί τό ἐξῆς·

Ἐγώ δική μου διδασκαλία δέν ἔχω, ἀλλά τήν κοινή τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Δέν διατύπωσα ὅποια-δήποτε ἄποψη, γιά νά μπορεῖ νά λεχθεῖ δικό μου δόγμα.

Μετά τήν ἀφήγησή του τοῦ λένε·

Δέν κοινωνεῖς μέ τόν θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης;

Καί αὐτός εἶπε·

Δέν κοινωνῶ.

Καί αὐτοί τοῦ εἶπαν·

Γιά ποιά αἰτία δέν κοινωνεῖς;

Ἀπάντησε·

Ἐπειδὴ ἀπέρριψαν τίς ἅγιες τέσσερες συνόδους μέ

τά ἑννέα κεφάλαια πού διατύπωσαν στήν Ἀλεξάνδρεια καί μέ τήν Ἑκθεση πού ἔγινε ἀπό τό Σέργιο στήν πόλη αὐτή καί μέ τόν Τύπο πού ἐξέδωσαν στή συνέχεια στήν ἕκτη ἰνδικτιώνα. Καί ἐκεῖνα πού δογματίσαν γιά τήν Ἑκθεση, τά ἀκύρωσαν μέ τόν Τύπο, καί τόσες φορές ἀκύρωσαν οἱ ἴδιοι τόν ἑαυτό τους. Αὐτοί λοιπόν πού κατακρίθηκαν ἀπό τόν ἑαυτό τους καί ἀπό τούς Ρωμαίους καί καθαιρέθηκαν ἔπειτα ἀπό αὐτά στή σύνοδο πού ἔγινε στήν ὀγδὴ ἰνδικτιώνα, ποιά μυσταγωγία μποροῦν νά τελέσουν; Ἡ πιά Πνεῦμα ἐπιφοιτᾷ σέ ὅσα αὐτοί ἐπιτελοῦν;

Καί τοῦ ἀπαντοῦν αὐτοί·

Μόνο ἐσύ θά σωθεῖς καί ὅλοι θά χαθοῦν;

Κι αὐτός εἶπε·

Οἱ τρεῖς παῖδες, ὅταν δέν προσκύνησαν τήν εἰκόνα, δέν καταδίκασαν κανένα, κι ἄς τήν προσκυνοῦσαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι (Δαν. 3, 18). Γιατί δέν πρόσεχαν τί ἔκαναν οἱ ἄλλοι, ἀλλά πῶς νά μήν ἐκπέσουν οἱ ἴδιοι ἀπό τήν ἀληθινή εὐσέβεια. Ἔτσι κι ὁ Δανιήλ, ὅταν τόν ἔρριξαν στό λάκκο μέ τά λιοντάρια (Δαν. 6, 16), δέν καταδίκασε κανένα πού δέ προσευχήθηκε στόν Θεό, ὅπως εἶχε νομοθετήσει ὁ Δαρεῖος, ἀλλά κοίταξε τό δικό του συμφέρον. Καί προτίμησε νά πεθάνει, παρά νά κάνει παράπτωμα στόν Θεό καί νά τόν μαστιγώσει ἢ συνείδησή του, γιά παράβαση τῶν φυσικῶν νομίμων. Καί σ' ἐμένα ἄς μήν ἐπιτρέψει ὁ Θεός νά καταδικάσω κάποιον ἢ νά πῶ, ὅτι ἐγώ μόνο σώζομαι. Προτιμῶ νά πεθάνω, παρά νά ἔχω ταραχή στή συνείδησή μου, ὅτι μέ ὁποιοδήποτε τρόπο πλανήθηκα στήν πίστη μου πρὸς τόν Θεό.

* * *

Τοῦ λένε τότε·

Καί τί θά κάνεις ὅταν οἱ Ρωμαῖοι ἐνωθοῦν μέ τούς Βυζαντινούς; Γιατί νά, χθές ἦρθαν οἱ ἀποκρισιάριοι τῆς Ρώμης καί αὔριο Κυριακή κοινωνοῦν μέ τόν πατριάρχη, καί γίνεται πασίδηλο, ὅτι ἐσύ διαστρέβλωνες τή γνώμη τῶν Ρωμαίων· καί πραγματικά, μόλις ἐσύ ἀναχώρησες ἀπό ἐκεῖ, συμφώνησαν μέ τούς ἐδῶ.

Καί εἶπε πρὸς αὐτούς·

Αὐτοί πού ἦρθαν δέν δίνουν κανένα πρόκριμα γιά τό θρόνο τῆς Ρώμης, κι ἄς κοινωνήσουν, ἀφοῦ δέν ἔφεραν ἐπιστολή στόν Πατριάρχη. Καί ὅπωςδήποτε δέν πείθομαι ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἐνώνονται μέ τούς ἐδῶ, ἄν δέν ὁμολογήσουν τόν Κύριο καί Θεό μας ὅτι σύμφωνα μέ κάθε μία ἀπό τίς δύο φύσεις, ἀπό τίς ὁποῖες καί στίς ὁποῖες ὑπάρχει καί εἶναι, ἔχει θέληση καί ἐνεργεῖ τή σωτηρία μας.

Τοῦ λένε ἐκεῖνοι·

Κι ἄν οἱ Ρωμαῖοι συμβιβαστοῦν μέ τούς ἐδῶ, ἐσύ τί θά κάνεις;

Αὐτός ἀπάντησε·

Τό ἅγιο Πνεῦμα μέ τό στόμα τοῦ Ἀποστόλου ἀναθεματίζει ἀκόμα καί ἀγγέλους, ἄν δέχονται ἄλλο νόμο ἀπό αὐτόν πού ἔχει κηρυχθεῖ (Γαλ. 1, 8).

* * *

Τότε τόν λένε·

Εἶναι ὅπωςδήποτε ἀνάγκη νά ἀποδίδομε στόν Χριστό θελήσεις καί ἐνέργειες;

Ἀπάντησε·

Εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη, ἄν θέλομε ἡ εὐσέβειά μας νά εἶναι ἀληθινή. Καθόσον κανένα ἀπό τά ὄντα δέν ὑπάρχει χωρίς φυσική ἐνέργεια. Γιατί οἱ ἅγιοι Πατέρες διδάσκουν μέ σαφήνεια· Οὔτε ὑπάρχει οὔτε ἀναγνωρίζεται ὁποιαδήποτε φύση χωρίς τήν ἐνέργεια τῆς οὐ-

σίας της. Κι ἂν οὔτε ὑπάρχει οὔτε νοεῖται φύση χωρίς τήν ἐνέργεια οὐσίας πού τή χαρακτηρίζει, πῶς εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ὁ Χριστός καί νά νοεῖται ὡς ἀληθινός Θεός καί ἄνθρωπος κατά τή φύση, χωρίς θεϊκή καί ἀνθρώπινη ἐνέργεια; Ἄν τό λιοντάρι, σύμφωνα μέ τούς Πατέρες, πάψει νά βρυχᾶται, δέν εἶναι λιοντάρι, καί τό σκυλί ἂν δέν ἀλυχτᾷ, δέν εἶναι σκυλί. Καί ὅποιο ἄλλο ὄν ἔχασε τό ὁποιοδήποτε φυσικό συστατικό του, δέν εἶναι αὐτό πού ἦταν.

Τότε τοῦ εἶπαν·

Γνωρίζομε πραγματικά ὅτι ἔτσι εἶναι. Πλήν ὅμως μήν προκαλέσεις λύπη στό βασιλιά, πού μόνο γιά χάρη τῆς εἰρήνης συνέταξε τόν Τύπο κι ὄχι γιά νά ἀναιρέσει κάποιο στοιχεῖο, πού νοεῖται στόν Χριστό. Οἰκονομεῖ γιά χάρη τῆς εἰρήνης τήν ἀποσιώπηση τῶν λόγων πού προκαλοῦν τή διάσταση.

* * *

Ἔπεσε στό ἔδαφος ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ μέ δάκρυα.

Δέν ἔπρεπε νά λυπηθεῖ ὁ ἀγαθός καί εὐσεβής δεσπότης ἀπό τή δική μου ταπεινότητα. Γιατί δέν μπορῶ νά λυπήσω τό Θεό ἀποσιωπώντας ἐκεῖνα πού πρόσταξε ὁ ἴδιος νά λέμε καί νά ὁμολογοῦμε. Ἄν δηλαδή σύμφωνα μέ τόν θεῖο Ἀπόστολο αὐτός εἶναι «πού ὄρισε στήν Ἐκκλησία πρῶτα Ἀποστόλους, δεύτερον Προφήτες, τρίτον Διδασκάλους» (Ἐφ. 4, 11), εἶναι φανερό ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος πού μίλησε μέ τό στόμα τους. Ὅλη ἐπομένως ἡ ἀγία Γραφή, Παλαιά καί Νέα, καί οἱ ἅγιοι διδάσκαλοι καί οἱ σύνοδοι μᾶς διδάσκουν ὅτι ὁ Θεός πού σαρκώθηκε ἔχει θέληση καί ἐνεργητικότητα τόσο κατά τή θεότητα ὅσο καί κατά τήν ἀνθρωπότητα. Γιατί δέν ἔχει ἔλλειψη κανενός στοιχείου ἀπό ἐκεῖνα πού τόν χαρακτηρίζουν Θεό κι ἐκεῖνα πού τόν

χαρακτηρίζουν άνθρωπο, χωρίς βέβαια άμαρτία. Κι αν είναι τέλειος σέ καθένα από τά δύο, αφού δέν του λείπει τίποτε ως πρός τό καθένα από τά δύο, ὅποιος ἀρνεῖται νά τόν ὁμολογήσει αὐτό πού εἶναι μέ τά χαρακτηριστικά του ως πρός τό καθένα από τά δύο, χαρακτηριστικά πού ὅλα εἶναι φυσικά μέσα στά ὅποια καί τά ὅποια εἶναι, νοθεύει προφανῶς ὄλο τό σχετικό μέ αὐτόν μυστήριο.

* * *

Σώπασαν γιά λίγο κι αφού συνενοήθηκαν μεταξύ τους, τοῦ λένε·

Ἄπό πού μπορείς ν' ἀποδείξεις ὅτι ὅσοι εἶναι τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπορρίπτουν τίς συνόδους;

Καί αὐτός τούς ἀπάντησε:

Ἦδη ἔχει ἀποδειχθεῖ κατά ἓνα μέρος ἀπό ὅσα εἶπα πρός τόν κύρ Γρηγόριο, τόν γραμματικό. Καί τώρα, αν θέλει ὁ κύριος ν' ἀποδειχθεῖ αὐτό, ἄς προστάξει νά δοθεῖ ἄδεια στόν ἀνάξιο δοῦλο σας, καί σᾶς τό γνωρίζω μέσα ἀπό τά βιβλία, γιατί τά δικά μου μου ἀφαιρέθηκαν, καί τό φανερώνω αὐτό σέ ὄλους, χωρίς καμμιά διαστροφή λόγων.

Εἰπώθηκαν στή συνέχεια καί πολλά ἄλλα, καί στό τέλος στράφηκαν σέ ἀναλύσεις καί θεωρίες· εὐχαριστήθηκαν μ' αὐτά καί τούς δημιουργήθηκε πιά χαρούμενη διάθεση κι ἄρχισαν νά λένε·

Μάρτυς μας ὁ Θεός, ὠφεληθήκαμε· ἀπό τώρα καί στό ἐξῆς δέν θά σᾶς ἐνοχλήσομε πιά.

* * *

Ὁ κύρ Σέργιος τότε τοῦ εἶπε·

Πολλές φορές ἦρθα στό κελλί σου στίς Βέββες κι

ἄκουσα τή διδασκαλία σου· θά σέ βοηθήσει ὁ Χριστός καί μή σέ πιάσει ἀγωνία. Σέ ἓνα πράγμα μόνο κάνεις νά λυποῦνται ὅλοι· τό ὅτι κάνεις πολλούς νά κόψουν τήν κοινωνία τους μέ τήν ἐδῶ Ἐκκλησία.

Εἶπε τότε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ·

Ἐπάρχει κανένας πού λέγει, ὅτι τόν παρακίνησα λέγοντας, Μήν κοινωνήσεις μέ τήν Ἐκκλησία τῶν Βυζαντινῶν;

Ὁ κύρ Σέργιος τοῦ ἀποκρίθηκε·

Αὐτό ἀκριβῶς τό ἴδιο, τό ὅτι δέν κοινωνεῖς ἐσύ, εἶναι μεγάλη προτροπή σέ ὅλους, νά μήν κοινωνήσουν.

Καί ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ εἶπε·

Τίποτε δέν εἶναι πιά ισχυρό ἀπό τή συνείδηση πού κατηγορεῖ καί τίποτε πιά ἐνθαρρυντικό ἀπό τή συνείδηση πού ἐπιδοκιμάζει.

Ὅταν ὁμοῦς ὁ κύρ Τρώϊλος ἄκουσε, ὅτι ὁ Τύπος ἀναθεματίζεται σέ ὅλη τή Δύση, εἶπε στόν δοῦλο τοῦ Θεοῦ·

Εἶναι καλό τό ὅτι ὑβρίζεται ἡ ὑπόληψη τοῦ εὐσεβοῦς κυρίου μας;

Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἀποκρίθηκε·

Ὁ Θεός νά συγχωρήσει ἐκείνους πού ᾤθησαν τόν δεσπότη νά συντάξει τόν Τύπο καί ἐκείνους πού τόν δέχθηκαν.

Λέγει αὐτός·

Ποιοί εἶναι ἐκεῖνοι πού τόν ᾤθησαν καί ποιοί ἐκεῖνοι πού τόν δέχθηκαν;

Ἀποκρίθηκε·

Οἱ Ἐκκλησιαστικοί τόν ᾤθησαν καί οἱ ἄρχοντες τόν δέχθηκαν. Καί νά πού οἱ ρύποι τινάχθηκαν ἀπό τούς ὑπεύθυνους στόν ἀθῶο καί καθαρό ἀπό κάθε αἵρεση. Συμβουλέψτε τον λοιπόν νά κάνει ὅ,τι ἔκανε ὁ

εὐσεβής, ὅπως τόν θυμόμαστε, πάππος του. Γιατί ἐκεῖνος, ὅταν κατάλαβε ὅτι κάποιοι δυτικοί τοῦ ἀποδίδουν μομφή, ἀπάλλαξε μέ διάταγμα τόν ἑαυτό του ἀπό τήν κατηγορία γιά τήν Ἐκκλησία, γράφοντας ὅτι «Ἡ Ἐκθεση δέν εἶναι δική μου οὔτε τήν ὑπαγόρευσα, οὔτε διέταξα νά γίνει. Ἀλλά ὁ Σέργιος, πού τή συνέταξε πέντε χρόνια πρίν ἀνεβῶ ἀπό τήν Ἀνατολή, μέ παρακάλεσε, ὅταν ἦρθα σ' αὐτή τήν πανευτυχῆ πόλη, νά προβληθεῖ στό ὄνομά μου μέ ὑπογραφή. Καί δέχθηκα τήν παράκλησή του. Τώρα ὁμως βλέποντας ὅτι μερικοί φιλονικοῦν γι' αὐτήν, κάνω γνωστό σέ ὅλους ὅτι δέν εἶναι δική μου». Αὐτό τό ἔγγραφο ἔστειλε στόν μακαριστό πάππα Ἰωάννη, πού καταδίκασε τήν Ἐκθεση σέ ὅσα ἔγραψε τότε στόν Πύρρο. Καί ἀπό τότε κυκλοφορεῖ παντοῦ ὡς Ἐκθεση τοῦ Σεργίου. Αὐτό ἄς κάνει καί ὁ τωρινός εὐσεβής βασιλιάς μας, καί θά μείνει τελείως καθαρῆ ἀπό κάθε κατηγορία ἢ ὑπόληψή του.

Κούνησαν τό κεφάλι τους καί δέν εἶπαν τίποτε, παρά αὐτό μονάχα·

Ὅλα εἶναι δύσκολα καί ἀδιέξοδα.

* * *

Ἀφοῦ λέχθηκαν αὐτά καί διάφορα ἄλλα κι ἀφοῦ προσκυνήθηκαν καί προσκύνησαν, ἔφυγαν μέ ὅλη τήν χαρούμενη διάθεση. Τό ἄλλο Σάββατο τοὺς ἀνέβασαν καί πάλι στό παλάτι καί φέρνουν πρῶτα μέσα τό μαθητή τοῦ γέροντα, μαζί μέ τόν ὁποῖο μπῆκαν καί οἱ δύο πατριάρχες. Φέρνουν καί τόν Κωνσταντίνο καί τόν Μηνᾶ κατηγοροῦς τοῦ γέροντα καί ἀπαιτοῦσαν ἀπό τόν μαθητή νά δεχθεῖ τίς ἐναντίον τους κατηγορίες....

Ἐπειτα ἀπό αὐτά τόν ρώτησαν, ἂν ἀναθεμάτισε τόν Τύπο, εἶπε χωρίς φόβο·

Ὅχι μόνο τόν ἀναθεμάτισα, ἀλλά ἔκανα καί λίβελλο ἐναντίον του.

Καί οἱ ἄρχοντες τοῦ εἶπαν·

Καί δέν ὁμολογεῖς ὅτι ἔπραξες ἄσχημα;

Κι αὐτός τούς λέγει·

Νά μή δώσει ὁ Θεός, ὥστε, ἐκεῖνο πού ἔπραξα ὀρθά σύμφωνα μέ θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, νά πῶ ὅτι ἔγινε λανθασμένα.

Κι ἀφοῦ τόν ρώτησαν πολλά ἄλλα κι ἀφοῦ ἀποκρίθηκε ὅπως τόν φώτισε ὁ Θεός, τόν βγάζουν ἀπό τή γραμματεία.

* * *

Εἰσάγουν τότε τό γέροντα καί τοῦ λέγει ὁ Τρώϊλος·

Πές μας, ἀββᾶ· πρόσεξε νά πεῖς τήν ἀλήθεια καί ὁ δεσπότης (δηλαδή ὁ αὐτοκράτορας) θά σοῦ δείξει ἔλεος. Γιατί, ἂν προχωρήσομε στήν κανονική νόμιμη ἀνάκριση καί βρεῖ ἔστω καί μία ἀπό τίς ἐναντίον σου κατηγορίες ἀληθινή, ὁ νόμος θά σέ θανατώσει.

Καί αὐτός εἶπε·

Μά σᾶς εἶπα ἤδη καί σᾶς λέγω πάλι, ὅτι ἂν ἀπό ὅσα λέγονται ἓνα μόνο εἶναι τό ἀληθινό, τότε καί ὁ Σατανᾶς εἶναι θεός. Ἄν ὅμως δέν εἶναι θεός ἀλλά ἀποστάτης, καί οἱ ἐναντίον μου κατηγορίες εἶναι ψεύτικες καί ἀνυπόστατες. Ἄν ὅμως ὁ ὀρισμός εἶναι νά κάνετε κάτι, κάντε το. Ἀφοῦ σέβομαι τόν Θεό, δέν ἀδικοῦμαι.

Τοῦ λέγει τότε ἐκεῖνος·

Δέν ἀναθεμάτισες τόν Τύπο;

Ἀποκρίθηκε αὐτός·

Σᾶς εἶπα πολλές φορές, ὅτι τόν ἀναθεμάτισα.

Τοῦ λέγει ἐκεῖνος·

Ἀναθεμάτισες τόν Τύπο; ἀναθεμάτισες τό βασιλιά.

Ἀπάντησε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ·

Ἐγὼ δὲν ἀναθεμάτισα τὸν βασιλιά, ἀλλὰ ἓνα ἔγγραφο ξένο πρὸς τὴν πίστι τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μας.

Τοῦ λέγει πάλι ἐκεῖνος·

Ποῦ ἀναθεματίστηκε;

Ἀπάντησε·

Ἀπὸ τῆ σύνοδο τῆς Ρώμης στὴν ἐκκλησία τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Θεοτόκου.

Τότε τοῦ λέγει ὁ ἔπαρχος·

Κοινωνεῖς μέ τὴν Ἐκκλησία τῶν ἐδῶ ἢ δὲν κοινωνεῖς;

Ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε·

Δὲν κοινωνῶ.

Τοῦ λέγει ἐκεῖνος·

Γιατί;

Ἀποκρίθηκε·

Ἐπειδὴ ἀπέρριψε τὶς συνόδους.

Εἶπε ἐκεῖνος·

Ἄν ἀπέρριψε τὶς συνόδους, πῶς ἀναφέρονται στὰ δίπτυχα;

Καὶ εἶπε ἐκεῖνος·

Μπορεῖς νὰ μᾶς τό δείξεις αὐτό;

Καὶ εἶπε·

Ἄν λάβω ἄδεια καὶ προστάξετε, μπορῶ νὰ τό ἀποδείξω πολὺ εὐκόλα.

Καὶ ἀφοῦ σῶπασαν ἐκεῖνοι τοῦ λέει ὁ γραμματικός·

Γιατί ἀγαπᾶς τοὺς Ρωμαίους καὶ μισεῖς τοὺς Γραικούς;

Ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ·

Ἔχομε παραγγελία νά μή μισήσομε κανένα. Ἀγαπῶ τοὺς Ρωμαίους ἐπειδὴ ἔχομε τὴν ἴδια πίστη, καὶ τοὺς Γραικοὺς ἐπειδὴ ἔχομε τὴν ἴδια γλῶσσα.

Καὶ πάλι τοῦ λέγει ὁ γραμματικός·

Πόσων χρόνων λέγεις ὅτι εἶσαι;

Ἀποκρίθηκε·

Ἐβδομήντα πέντε.

Τοῦ λέγει ἐκεῖνος·

Πόσα χρόνια εἶναι μαζί σου ὁ μαθητής σου;

Ἀποκρίθηκε·

Τριάντα ἐπτά....

Ἐνῶ λοιπόν λέχθησαν τόσα πολλά στή γραμματεία, ἀπό τοὺς πατριάρχες κανένας δέν εἶπε τίποτε....

Κατόπιν ὁ πατρίκιος Τρώϊλος εἶπε·

Δέν ξέρεις τί λές, ἄββᾶ· ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε.

* * *

Αὐτά τά θέματα ἀνακινήθηκαν καὶ αὐτές οἱ γνώμες διατυπώθηκαν καὶ τέτοια κατάληξη εἶχε ἡ συζήτηση μεταξύ τους. Ἔστειλαν στή συνέχεια τόν ἅγιο γέροντα ἀπό τὴ γραμματεία στή φυλακή.

Τὴν ἄλλη μέρα, πού ἦταν Κυριακή, ἔκαναν συμβούλιο οἱ Ἐκκλησιαστικοί, καὶ ἔπεισαν τόν βασιλιά νά τοὺς καταδικάσει σ' αὐτὴν τὴν σκληρὴν κι ἀπάνθρωπὴν ἐξορία, χωριστά τόν ἕνα ἀπὸ τόν ἄλλο· τόν ἅγιο γέροντα στή Βιζύη, κάστρο τῆς Θράκης, καὶ τόν μαθητὴ του στήν Πέρβερη, πού δέν ἔχει ποῦ πιό πέρα νά ἀπλωθεῖ τό βασίλειο τῶν Ρωμαίων, καὶ νά μήν ἔχουν καμμιά φροντίδα, νά ἴναι χωρίς φορέματα καὶ τροφές, καὶ νά στεροῦνται κάθε πόρο ζωῆς. Νά μήν εἶναι κοντά στή θάλασσα, γιὰ νά μήν μποροῦν κάποιοι σπλαγγνικοὶ νά τοὺς ἐπισκεφθοῦν. Καὶ ἔτσι εἶ-

ναι χωρίς φορέματα, χωρίς τροφή, κι ἔχουν μονάχα τήν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ. Παρακαλοῦν ὅλους τοὺς Χριστιανούς κάνοντας αὐτήν τήν παράκληση·

Εὐχηθεῖτε, γιά ὄνομα τοῦ Κυρίου, νά ὀλοκληρώσει ὁ Θεός τό ἔλεός Του μαζί μέ τήν ταπείνωσή μας καί νά μᾶς διδάξει ὅτι ὅσοι συνταξιδεύουν μαζί Του ἀντιμετωπίζουν τήν ἀγριεμένη θάλασσα καί δέρνουν οἱ ἄνεμοι καί τά κύματα τό σκάφος πού κλονίζεται, ἀλλά παραμένει ἀπαρασάλευτο. Ἐπιτρέπει τόν πειρασμό τους ἀπό ἓνα μεγάλο κλύδωνα, δοκιμάζοντας τή διάθεσή τους πρός αὐτόν, γιά νά φωνάξουν μέ δυνατή φωνή, «Κύριε, σῶσε μας, χανόμεστέ» (Ματθ. 8, 25), καί γιά νά μάθουν ὅλα νά τ' ἀναθέτουν σ' αὐτόν, τά σχετικά μέ τή σωτηρία τους. Νά μήν ἔχουν ἐμπιστοσύνη στόν ἑαυτό τους, καί νά ἐπιτύχουν τή μεγάλη γαλήνη, ἀφοῦ ἠσυχάσουν πιά οἱ ἄνεμοι καί τά κύματα. Τούς ρίχνει ἀνάμεσα στούς λύκους καί τοὺς παρακινεῖ νά περάσουν ἀπό τή στενή πύλη (Ματθ. 10, 16), καί νά πορευτοῦν ἀπό τή θλιμμένη ὁδό (Ματθ. 7, 13). Ἀπλώνει μπροστά τους τήν πείνα καί τή δίψα καί τή γύμνωση, τά δεσμά καί τίς φυλακές, τίς ἐξορίες καί τίς μαστιγώσεις, σταυρούς καί καρφιά καί χολή καί φτυσίματα καί ραπίσματα καί κολαφισμούς καί ἐμπαιγμούς καί πάθη καί θανάτους πολλῶν εἰδῶν, τέλος τῶν ὁποίων εἶναι ἡ πάμφωτη ἀνάσταση, πού φέρνει μαζί της εἰρήνη σ' ἐκείνους πού καταδιώχθηκαν γι' αὐτήν, καί χαρά σ' ὅσους δοκίμασαν πόνο γι' αὐτόν, καί ἀνάληψη στούς οὐρανοὺς πού ὀδηγεῖ στόν Πατρικό ὑπερούσιο θρόνο καί σέ τελική ζωή πάνω ἀπό κάθε ἀρχή καί ἐξουσία καί δύναμη καί κυριότητα, καί πάνω ἀπό κάθε ὄνομα πού λέμε εἴτε στή ζωή αὐτή εἴτε στή μελλοντική.

Αὐτήν εἶθε νά ἐπιτύχομε ὄλοι μας μέ τίς εὐχές καί τίς πρεσβεῖες τῆς πανύμνητης καί πάνσεπτης καί ὑπερένδοξης ἀληθινά κατά φύση Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, καί τῶν ἀγίων ἀποστόλων, προφητῶν καί μαρτύρων. Ἀμήν.

(Από τόν 15Γ τόμο τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Ἐλευθερίου Μερετάκη «BYZANTION», Θεσσαλονίκη 1995).

* * *

«...Ἀλλά, ἂν καί εἶμαι ἀπὼν σωματικά, μέ τήν παροῦσα ἐπιστολή, ἐγώ ὁ παρὼν πάντοτε πνευματικά καί πού ποτέ δέν σᾶς ἀποχωρίζομαι ψυχικά, σέ ἀσπάζομαι ἐσένα τόν κατά Θεόν πατέρα καί προστάτη μου καί ἐπιμελητή τῆς σωτηρίας μου, καθὼς καί τό ἅγιο καί ἄξιο τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ποιμνιό σου, καί σᾶς παρακαλῶ νά κάνετε δεήσεις γιά χάρη μου στόν Κύριο, γιά νά μεταφέρω ζωντανή κι ἔμπρακτη τήν πίστη σ' αὐτόν, χωρίς νά ἔχει νεκρωθεῖ ἀπό τά πάθη, ἀλλά ἔχοντας τή δύναμη τοῦ σταυροῦ καί τοῦ θανάτου καί τῆς ταφῆς καί τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. Τή δύναμη τοῦ σταυροῦ, γιά νά μήν πράττω τήν ἁμαρτία τοῦ θανάτου, γιά τήν τέλεια ἀποβολή τῆς κακίας τῆς ταφῆς, γιά τήν ἀπόθεση τῆς φαντασίας σχετικά μέ τά αἰσθητά τῆς ἀναστάσεως, γιά τόν πλουτισμό τῶν ἀρετῶν καί τήν ἄφθονη κι ἀληθινή ἐπίγνωσή του καί τήν ἀνύψωση τῆς διάνοιάς μου ἀπό τά φθειρόμενα, γιά νά γίνω ὁμόσωμος καί ὁμόψυχος αὐτοῦ» (Ἐφ. 3, 6)....

(Απόσπασμα ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Μαξίμου πρὸς τόν Πρεσβύτερο καί Ἡγούμενο Κόνωνα).

Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ**ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ*****Ἐπιστολή ΙΗ΄**

**Πρὸς ἀσκήτριες πού ἀπομακρύνθηκαν
ἀπὸ τὴν καθολικὴ Ἐκκλησία στὴν Ἀλεξάνδρεια....**

Ἐγὼ νόμιζα, ὅτι στ' ἀλήθεια εἶχате ἀποχτήσει καλή στήριξη καὶ εἶχате ἀμετακίνητα τὰ θεμέλια τῆς ψυχῆς σας ἀπὸ τὴν ὀρθὴ καὶ εὐσεβῆ ὁμολογία καὶ ἐλπίδα ὡς πρὸς τὴν ἀμώμητη καὶ ἀλάθητη πίστη τοῦ Χριστοῦ, σεβόμενες τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ πού σᾶς κάλεσε καὶ σᾶς ἔνωσε μέ τό ζωντανό καὶ ἀκέραιο καὶ ἀμώμητο σῶμα τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἣ ὁποία, ἐνῶ ἦσαστε ἐξαντλημένες πιά καὶ κατάκοιτες ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴ νόσο τῆς πλάνης καὶ τῆς ἄγνοιας, σᾶς σήκωσε καὶ σᾶς ἐνδυνάμωσε καὶ σᾶς ἔκανε χρήσιμο μέλος τοῦ κοινοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία ἀκούγεται ἀκμαῖος ὁ εὐσεβῆς καὶ ὀρθός καὶ ἀληθινός καὶ σωτήριος λόγος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, περιλαμβάνοντας ὅλη τὴν ὑφήλιο, προσάγοντας καὶ προσθέτοντας πάντοτε ὅ,τι λείπει σ' αὐτό πού εἶχε ἤδη συγκεντρωθεῖ, καὶ δείχνοντας ὅτι ὅλοι ἀπὸ τὴ μιά ἄκρη τῆς γῆς ὡς τὴν ἄλλη ἔχουν μία

* Ἀπὸ τὸν τόμο 15B Ἄπαντα τὰ ἔργα τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Ἐλευθερίου Μερετάκη «ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ», Θεσσαλονίκη 1995, ἀναδημοσιεύουμε δύο ἐπιστολές πρὸς πνευματικὴ μας θωράκιση στὴν ἐποχὴ τῆς συγχύσεως καὶ ἐπιβουλῆς τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

ψυχή καί γλῶσσα μέ τήν ὁμόνοια ὡς πρός τό πνεῦμα καί τήν ὁμοφωνία στήν πίστη, τήν ὁποία μέ τρόπο ἄρρητο ἀπό ἀνθρώπους, γιά χάρη τῶν ἀνθρώπων, καί σύμφωνα μέ τούς ἀνθρώπους, ἀληθινά μέ τήν πρόσληψη σάρκας προικισμένης μέ ψυχή λογική καί νοερή, ἀφοῦ ἔγινε ἄνθρωπος χωρίς μεταβολή τῆς θεότητας, δηλαδή χωρίς ἁμαρτία, ὁ δημιουργός τῶν ἀνθρώπων Λόγος τοῦ Θεοῦ, δίδαξε ἐμᾶς τούς ἀνθρώπους νά ὁμολογοῦμε καί νά ἀσπαζόμαστε, χωρίς νά ἀρνούμαστε μετά τήν ἔνωση, δηλαδή μετά τήν ἐνανθρώπηση, καμιά ἀπό τίς δύο του φύσεις, οὔτε τή θεία, κατά τήν ὁποία εἶναι καί παραμένει πάντοτε Θεός καθ' ἑαυτόν καί ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα, οὔτε τήν ἀνθρώπινη, κατά τήν ὁποία ὁ ἴδιος ὡς φιλόανθρωπος ἔγινε γιά χάρη μας ἀληθινά ἄνθρωπος καί εἶναι ὁμοούσιος μ' ἐμᾶς. Γιατί οὔτε μεταβλήθηκε ἀπό ἐκεῖνο πού ἦταν καί εἶναι καί θά εἶναι γιά πάντα κατά τή φύση Θεός, οὔτε πάλι ἀπό αὐτό πού ἔγινε, ἄνθρωπος δηλαδή, μέ ἔνωση ἀδιάσπαστη μέ σάρκα ἔμψυχη, μετέβαλλε φύση, ἀλλά εἶναι ἓνας καί ὁ αὐτός Θεός μαζί καί ἄνθρωπος, καί δέν εἶναι Θεός καί ἄνθρωπος μέ τήν κλήση μόνο καί τό ὄνομα, ἀλλά πραγματικά κι ἀληθινά Θεός καί ἄνθρωπος καί κυριολεκτικά ὑπάρχει καί ἀληθινά ὀνομάζεται. Τό ἓνα καί τό μοναδικό ἀπό τήν ἔνωση τό ἔχει σύμφωνα μέ τήν ὑπόσταση καί ὄχι κατά τή φύση, ὅπως διδάσκουν οἱ Πατέρες πού λένε· «Ἄν καί τά δύο ἀποτελοῦν ἓνα, δέν εἶναι ὡς πρός τή φύση, ἀλλά μέ τήν ἔνωση»*, σύμφωνα μέ τήν ὁποία κατ' οἰκονομία γιά χάρη μας ὡς ἀγαθός, ἐνῶ δέχθηκε νά γίνει σύνθετος, διατηρεῖ τήν ἀπλότητα τῆς φύσης του, κατά τήν ὁποία φύση παραμένει ὁμοφυής μέ τόν Πατέρα καί ὁ-

* Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος ΛΣΤ'*.

μούσιος, φυλάσσουντάς την άνεπηρέαστη και μετά τήν σάρκωση. Γιατί δέν είναι τό ίδιο ή θεότητα και ή ανθρωπότητα. Κι αν δηλαδή έγινε ανθρωπος ό Λόγος του Θεού, αλλά έγινε ανθρωπος μέ πρόσληψη σάρκας πού ένώθηκε μαζί του νοερά σέ ύπόσταση αδιάσπαστη. Γι' αυτό ό αυτός είναι και Θεός κυριολεκτικά και ανθρωπος, επειδή τό πρώτο ήταν και τό δεύτερο έγινε, και είναι χωρίς έλλειψη και αυτό κι εκείνο, χωρίς νά συγχέεται ούτε μέ τήν άκρα μοναδικότητα τής ύπόστασης, όπου απουσιάζει τελείως ό λόγος τής διαφορᾶς, ούτε μέ τήν άληθινή έτερότητα τών φύσεων πού τόν αποτελοῦν διαιρείται, στήν όποία ό λόγος τής διαφορᾶς δέν έχει βέβαια εξαλειφθεῖ εξαιτίας τής ένωσης.

Ἡ διαφορά λοιπόν τών φύσεων από τίς όποιες αποτελείται ό Χριστός σώζεται ασύγχυτη και μετά τήν ένωση, και δέν ύπάρχει, όπως νομίζω, καθόλου ό λόγος πού μπορεί νά δείξει ότι είναι δίκαιο νά μήν όμολογεῖται τό ποσό αὐτῶν πού διαφέρουν κατά τή φύση και σώζονται στόν Χριστό ένωμένα αδιάσπαστα. Καθόσον κάθε διαφορά φέρνει μαζί της όπωςδήποτε και τήν ποσότητα κάποιων πού διαφέρουν μεταξύ τους σέ κάτι. Γιατί δίχως ποσότητα ποτέ κανένας, έστω κι αν είναι πολυμήχανος κι έφευρετικός, δέν θά μπορέσει νά πει ότι ύπάρχει διαφορά, αν φρονεῖ ορθά και ένδιαφέρεται έστω και λίγο μόνο για τήν άλήθεια, γνωρίζοντας καθαρά, ότι κάθε διαφορά έγκειται ή στήν έτερότητα τής οὐσίας κάποιων, ή στήν άνομοιότητά του ως πρός τήν ποιότητα και τήν ιδιότητα, τήν όποία διαφορά κάνει όπωςδήποτε ή ποσότητα τών πραγμάτων πού αποτελοῦν μιά ένωση ή είναι και χωριστά. Γιατί, σέ όποια δέν νοεῖται μέ όποιονδήποτε τρόπο ό ένας και αυτός λόγος, ύπάρχει ένδειξη ποσότητας, γνώρισμα

τῆς ὁποίας εἶναι ἡ διαφορά. Ἐάν λοιπόν στὸν Χριστό
ἔπεται νὰ λέμε λογικά ὅτι ὑπάρχει κατὰ τὴν ὑπόστα-
ση τὸ τελείως μοναδικό ἐξαιτίας τῆς ἔνωσης, ὅπως δι-
δάσκουν οἱ Πατέρες, καὶ ἂν ἐξαιτίας τῆς διαφορᾶς
τῶν δύο φύσεων πού ἀποτελοῦν τὸν Χριστό, πού καὶ
μετὰ τὴν ἔνωση σώζονται στὸν Χριστό ἀσύγχυτα καὶ
ἀδιαίρετα, εἶναι ἀκόλουθο καὶ κατάλληλο νὰ δηλώνε-
ται τὸ ποσό, εἶναι φανερό ὅτι, ὅπως αὐτός δέν θέλει
νὰ πεῖ ὅτι ὁ Χριστός ἐξαιτίας τῆς ὑποστατικῆς ἔνω-
σης εἶναι μία φύση τοῦ Θεοῦ Λόγου πού σαρκώθηκε,
σύμφωνα μέ τὸ ὀρθό νόημα τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἁγιωτά-
του πατέρα καὶ διδασκάλου μας Κυρίλλου, δέν πι-
στεύει ὅτι ἔχει γίνει ἡ ἔνωση, ἔτσι κι ὅποιος δέν ὁμο-
λογεῖ μετὰ τὴν ἔνωση τίς δύο φύσεις, ἀπό τίς ὁποῖες
ἀποτελεῖται ὁ Χριστός, δέν μπορεῖ νὰ πεῖ ὅτι σώζεται
ἡ διαφορά. Γιατί ἡ διαφορά τῶν φύσεων τοῦ Χριστοῦ
μετὰ τὴν ἔνωση εἶναι φυσικῆς ἑτερότητας καὶ ὄχι τῆς
ποιοτικῆς μόνο ἀνομοιότητος, χωρὶς τίς φύσεις πού ὑ-
πόκεινται στίς ποιότητες, χωρὶς τίς ὁποῖες εἶναι ἀπό
τά ἀδύνατα νὰ ὑπάρξει ποιότητα καθ' ἑαυτήν, γιὰ νὰ
μὴ εἰσάγομε μιά ἀπλῆ, ἢ γιὰ νὰ μιλήσω πιό κυριολε-
κτικά, μιά διαφορά ψευδῆ κι ἀνύπαρκτη.

Ἐχοντας ἀπόλυτα πεισθεῖ, ὅτι κατέχετε αὐτὴν ἀ-
κριβῶς τὴν ὁμολογία τῆς πίστεως σύμφωνα μέ τοὺς
Πατέρες, δέν κουραζόμουν ποτέ νὰ γράφω παντοῦ σέ
πατριάρχες καὶ ἐπισκόπους καὶ ἄρχοντες καὶ σ' αὐ-
τούς ἀκόμη τοὺς ἡμερώτατους βασιλεῖς μας, νὰ ἐκ-
φράζουν εὐχαριστίες στὸν Θεό, κάνοντας ὀλοφάνερη
σ' ὅλους τὴ γνήσια μετάθεση καὶ τὴν πίστη σας στὸν
Χριστό, καὶ δέν πίστευα ποτέ, ὅπως εἶπα, ὅτι θὰ μετα-
τίθεσθε τόσο γρήγορα ἀπὸ τὴ σωτήρια κλήση σας. Ἐ-
πειδὴ ὅμως γιὰ τίς δικές μου ἁμαρτίες, ὁ πονηρός πού
παρέσυρε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν μέ ἀπάτη σέ ὄλεθρο καὶ ἀπώ-

λεια τό γένος τῶν ἀνθρώπων, μπόρεσε νά παραπείσει καί σᾶς νά προτιμήσετε ἀπό τήν ἀλήθεια τό ψεῦδος, καί περισσότερο ἀπό τόν Θεό καί ἀπό τά ἀγαθά τά ὀρισμένα γιά τούς ἀγίους, ἐξαιτίας τῆς κακῆς συνήθειας, νά χαρισθεῖτε σέ ἀνθρώπους ἀπατεῶνες, πού ἔχουν μάθει μόνο νά δελεάζουν πρός τό θάνατο, καί μπόρεσε νά σᾶς στρέψει, γιά νά μιλήσω σύμφωνα μέ τούς προφήτες, σάν σκυλιά στόν ἴδιο σας τόν ἔμετο (Παροιμ. 26, 11), σᾶς παραγγέλλω, ἄν εἶναι τόσο ἀνίατη ἢ ἀσθένειά σας καί βάλατε τελικό σκοπό σας ν' ἀποστραφεῖτε τή χάρη τοῦ Θεοῦ, νά δώσετε στόν Θεό ὄμεμπτο τίς δωρεές πού ἔκανα σ' ἐσᾶς, τόν δικό μου ἀνθρωπο, πού γι' αὐτό καί μόνο τόν ἔστειλα μέ ἔγγραφη διαταγή, γιά νά μήν ἔχετε καμμιᾶ ἀμφιβολία γι' αὐτό. Καί πάλι, ἄν ἔχουν κάτι ὑπόψη νά γίνει οἱ εὐσεβέστατοι καί φιλόχριστοι καί ἡμερώτατοι βασιλεῖς μας καί οἱ ἀγιώτατοι πατριάρχες, μαθαίνοντας ὅλα τά σχετικά μέ σᾶς ἀπό μένα ὅταν ἐπισκεφθῶ τή γαληνότητά τους, σχετικά μέ τήν ἀποστασία σας καί τήν τόση κακοήθεια καί ἀγνωμοσύνη σας, ἐγώ θά κρίνω ὅτι εἶναι καλό. Οὔτε βέβαια θ' ἀποσιωπήσω τέτοιο κακό. Ἄν ὅμως μεταμεληθεῖτε φέρνοντας στό νοῦ σας τό φρικτό δικαστήριο τοῦ Θεοῦ, ὅπου παρουσία ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων καί τοῦ συνόλου τῶν στρατιῶν τοῦ οὐρανοῦ καί ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους θά συγκροτηθεῖ ἀπό ἐμένα ἐναντίον σας ἡ δίκη γι' αὐτό τό θέμα, καί ἐπιστρέψετε στό Θεό πού σᾶς κάλεσε πάλι μέ τή χάρη του, θέλω τότε νά ἔχετε κι αὐτό τό κτίσμα πού σᾶς ἔχω δωρήσει, καί ὅσο οἰκονομεῖ ὁ Θεός νά ζῶ τήν παροῦσα καί πρόσκαιρη αὐτή ζωή, δέν θά παύσω νά ἐπινοῶ τρόπους γιά τήν καλύτερη κατάρτισή σας, καί δέν θά παραιτηθῶ ἀπό τό νά δώσω τόν ἑαυτό μου ὡς ἀντίλυτρο τῶν ψυχῶν σας, ἄν ὁ καιρός τό καλέσει

νά γίνει αυτό αναγκαστικά. Καί θά τόν δώσω όλόψυχα όταν ό Θεός μέ καλέσει σ' αυτό μέ τήν χάρη του, άν μόνον έσεΐς συμφιλιωθεΐτε καί πάλι μέ τόν Χριστό τόν Θεό καί θεραπεύσετε τέλεια μέ τήν έπιστροφή σας τήν άποκοπή καί διαίρεση πού τολμήσατε από τό σῶμα του.

* * *

Στόν Μοναχό Άναστάσιο

Χτές δεκαοχτώ του μηνός, πού ήταν τής άγίας Πεντηκοστής, ό Πατριάρχης μέ έρώτησε καί μου ειπε:

Ποιάς Έκκλησίας είσαι; Του Βυζαντίου; Τής Ρώμης; Τής Αντιόχειας; Τής Αλεξάνδρειας; Των Ίεροσολύμων; Νά, όλες ένώθηκαν μαζί μέ τίς έπαρχίες τους. Άν λοιπόν είσαι τής καθολικής Έκκλησίας, νά ένωθεΐς, μήπως, άνοίγοντας καί βαδίζοντας ένα νέο καί παράξενο δρόμο στή ζωή σου, πάθεις αυτό πού δέν περιμένεις.

Σ' αυτούς άπάντησα: *Καθολική Έκκλησία (Ματθ. 16, 18), άποφάνθηκε ό Θεός των όλων, ότι είναι ή όρθή καί σωτήρια όμολογία σ' αυτόν, μακαρίζοντας τόν Πέτρο για τήν καλή όμολογία πού του έκανε. Άς μάθω όμως τήν όμολογία, μέ βάση τήν όποία έγινε ή ένωση όλων των Έκκλησιών, καί δέν χωρίζομαι από τό καλό πού έγινε.*

Καί ειπαν: *Άν καί δέν έχομε έντολή γι' αυτό, σου λέμε επειδή δέν προβάλλεις προφάσεις. Όμολογοΰμε δύο ένέργειες εξαιτίας τής διαφοράς καί μία εξαιτίας τής ένωσης.*

Έγώ παρατήρησα: *Λέτε ότι οι δύο εξαιτίας τής ένωσης έγιναν μία, ή μία άλλη εκτός από αυτές.*

Ὅχι βέβαια, εἶπαν, ἀλλά οἱ δύο ἔγιναν μία χάρη στήν ἔνωση.

Ἀπαλλαχθήκαμε ἐπί τέλους, εἶπα, ἀπό ἐνοχλήσεις πλάθοντας μία πίστη ἀνυπόστατη καί Θεό ἀνύπαρκτο. Ἄν δηλαδή συγχέομε τίς δύο σέ μία ἐξαιτίας τῆς ἔνωσης, καί πάλι τή διαιροῦμε σέ δύο ἐξαιτίας τῆς διαφορᾶς, δέν εἶναι οὔτε μονάδα οὔτε δυάδα ἐνεργειῶν, πού πάντα ἀναιροῦνται ἀναμεταξύ τους καί κάνουν ἀνενεργό καί τελείως ἀνύπαρκτο σέ ὅποιο ἀποδόθηκαν. Γιατί, ὅποιο δέν ἔχει καμμία κίνηση ἀπό τή φύση του ἀναφαίρετη καί πού μέ κανένα λόγο τροπῆς δέν ἀλλοιώνεται καί δέν μεταπίπτει, εἶναι, σύμφωνα μέ τούς Πατέρες, στερημένο ἀπό κάθε οὐσία, καί δέν ἔχει ἐνέργεια πού νά τό χαρακτηρίζει ὡς πρός τήν οὐσία. Αὐτό λοιπόν δέν μπορῶ νά τό πῶ, οὔτε διδάχθηκα ἀπό τούς ἁγίους Πατέρες νά τό ὁμολογῶ. Αὐτό πού νομίζετε, ἔχετε τήν ἐξουσία καί νά τό κάνετε.

Ἄκουσε λοιπόν, εἶπαν· Ὁ δεσπότης καί πατριάρχης ἔκρινε καλό μέ ἐπιστολή τοῦ πάπα Ρώμης νά ἀναθεματιστεῖς, ἄν δέν ὑπακούσεις, καί νά ὑποστεῖς τόν θάνατο πού θά σοῦ ὀρίσουν.

Ὅ,τι ὀρισε ὁ Θεός γιά μένα πρίν ἀπό τούς αἰῶνες, αὐτό ἄς ἐκπληρωθεῖ, ἀπάντησα σ' αὐτούς ὅταν τούς ἄκουσα.

Καί γιά νά τά μάθεις καί νά προσθέσεις μία προσευχή στόν Θεό καί δέηση, σοῦ φανέρωσα ὅσα μοῦ εἶπαν, παρακαλώντας τόν κύριο Θεῖο νά τά ἀνακοινώσει καί σέ ὅσους εἶναι ἐκεῖ μαζί του ἁγίους Πατέρες γιά τόν ἴδιο λόγο.

